OLAI BORRICHII CONSPECTUS SCRIPTORUM CHEMICORUM ILLUSTRIORUM, ...

Oluf Borch

CENSURA.

Eſt in hoc ſcripto p. m. OLAI BORRICHII multis præſidium qvo explanent qvicqvid in libris Chemicorum arduum eſt, atq; ut meditentur munera Naturæ; unde ipſis ſuppetat perenne argumentum laudum Divinæ benignitatis. Qvo ut fruantur publica ſtudia, typis divulgari poſſe cenſeo

Hauniæ die 29. Septemb. Anno 1691. Eraſ. Bartholin.

VITA B. BORRICHII
Ab ipſo conſcripta.

OLAUS BORRICHIUS lucem hanc mortalem adſpicere primum cœpit, anno à nato Salvatore MDCXXVI, ipſo die Soterιorum, patre Dn. Olao Claudii parœciarum Borch in Ripenſi Cimbrorum diœceſi Sacerdote, matre Margaretâ Laurentiâ. Mox optimorum parentum ductu, & auſpiciis vineæ Chriſti inſitus, & qvàm primum ferebat ætas, initiatus Muſis, partim curâ domeſticâ, partim Magiſtrorum in ludo literario Coldingenſi, Ripenſiq; ita profecit, ut anno labentis ſeculi XLIV maturus æſtimaretur Academiæ. Qvem ergo id temporis è palæſtrâ ſuâ Ripenſi emiſit, Vir Clariſſ. M. Johannes Mejerus, eum protinus benevolo ſinu amplexa eſt ſtudiorum liberalium mater Academia Hafnienſis (Rectore D. Nicolao Pauli Scandorphio, Decano M. Johanne Chriſtophori) detinuitq; inter Muſas varii generis ad annum usq; MDCL. Interea inter cæteros ſapientiam literariam profeſſos præcipuè coluit Dn. Olaum Wormium Medicinæ, & Antiqvitatis patriæ ſtatorem, Dn. Thomam Bartholinum Anatomicorum Principem, & Polyhiſtorem, Dn. Simonem Pauli, Archiatrum Regium, & Floræ delitium, qvorum placitis ita conſtanter inſvevit, ut divelli ſe poſtea à ſtudio Medico non pateretur, cui tamen amor Philoſophiæ, Poëſeos, & Philologiæ acceſſit. In eo dum erat, nèqvam diu Hafniæ inter excitatos docendi artifices verſabatur publico uſum ſui, ſiqva in didacticis arte valeret, videretur ſubtrahere, evocatus ad erudiendam in ſextâ claſſe ſcholæ metropolitanæ juventutem à viro Nobiliſſ. & celeberrimo M. Georgio Hilario ejusdem ludi Rectore paruit, &, qvid multa? ob inſatigabilem diligentiam vitæ innocentiâ comitatam placuit; dilectus hoc nomine optimo cuiq; ſtudiorum juvenilium cenſori, & in iis viro conſummatiſſimi judicii Dn. Caſparo Brochmanno, Selandiæ Epiſcopo acerrimo ſtudiorum Scholaſticorum exactori;

 atq-

atq; per eum, generoſiſſ. Cancellario Regio, Dn. Chriſtiano Thomæo; qvo effectum eſt, ut in uberiora ſtudiorum incrementa à providentiſſimo Regum Friderico III, Canonicatu Lundenſi præter exſpectationem omnem locupletaretur. Poſtqvam autem in illo docendi ſtudio qvadriennium exegiſſet, invitatus à generoſiſſimo Viro, Georgio Roſekranzio ad regendam ſcholam illuſtrem Herlovianam, modeſtâ excuſatione ſpartam oblatam declinavit, qvòd videret hac viâ interpellari ſtudium, cui ſe devoverat, Medicum, & peregrinandi deſideria. Licet urbs regnatrix peſtilenti, eâ tempeſtate, contagio tantum non ſuccumberet, cadentibus paucos intra menſes novem millium hominibus, & qvod excedit; in qvâ lue tot funeribus atroci prima Medicæ praxeos tentamenta auſpicatus eſt, & qvid pharmaca humana poſſent adverſus tam violentum hoſtem didicit experimentis.

Qvieſcente tandem malo, poſtqvam annum adhuc unum Diſcipulis ad pietatem & bonas artes formandis impendiſſet, deſtinato ad exteros itineri accinctus, in Aulam illuſtriſſ. Viri Dn. Joachimi Gerſtorffii, primarii tum miniſtri Regii ex improviſo acceſſitur ad regendos generoſiſſ. filiorum annos: hîc licet proſeqvi decretum iter maluiſſet, promptè obtemperat, haud ignarus in ſanctâ illâ domo & ſtudiis ſuis privatis relinqvi locum, & Domino ipſo nihil reperiri eruditius, humanius, ſapientius. Qvinqvennium tenuit aulica illa vivendi ratio, nec poenituit interea vel illuſtriſſ. Gerſtorffium electi ad hoc munus Borrichii, vel Borrichium officioſiſſimi ſui obſeqvii. Verùm qvia iter ei continuò in oculis, in deſideriis, ſolut... demum obſidione Hafnienſi, Borrichius a ſacrâ Reg. Majeſtate Profeſſioni Philologiæ, Pöeſeos, Chemiæ, & Botanices in Acad. Hafnienſi deſtinatur, factoqvé mox in publicâ, pro Cathedrâ dignè tuendâ, diſſertatione periculo; atq; impetratâ paulò pòſt ad exteros proficiſcendi veniâ, à Domino ſuo inter optata vota, qvibus annectebatur illud: *Cœpiſti apud me, Borrichi, virtutibus tuis excitare fortunam, qvam ego redeunti fabricabor*, dimiſſus patriâ excedit circa feſtum D. Martino ſacrum, Anno Chriſti MDCLX. Et primus qvidem in Belgium ferebat impetus, niſi qvòd Hamburgi tantillum ſubſiſteret, Schuppii, & celebrium Medicorum, Caſſii, atqvé Mich. Kuſtenii humaniſſimâ inductus converſatio-

ſatione. In Belgio præter florentiſſima ubivis oppida, multitudo Eruditorum oculos animumq; invitabat; qvos inter familiaris illi ultra biennium conſvetudo cum Lindenio, Sylvio, van Horne, Hornio, Gronovio, Voſſio, Vorſtio, Coccen, Rumpffio, Blaſio, Barbettio, Origano, Kekelio, Marcgravio, aliis; Unde non potuit non ad diſciplinas, ſcientiasq; Apollineas experrectior, paratiorq; diſcedere. Interea funeſto perculſus nuncio de obitu magni ſui Gerſtorphii, Patroni exſpectatiſſimi, ſerò recognovit qvàm vitreæ ſint res mortalium, qvam caduca vota, & qvam in rebus humanis ſecurum nihil. Collegit ſe tamen & advenientes non ita multò pòſt in Belgium Gerſtorphios filios, jam utroqvè Parente orbos, rogatu Amicorum, in contubernium ſuum recepit, viam, qvâ ad virtutem, honeſtatem, eruditionemq; eundum, admonitione fideli aperuit, nihilq; reliqvit intentatum eorum omnium, qvæ legitimè ad honores graſſantibus curæ eſſe ſolent. Inde exacto inter ſtudia cum ipſis familiaria anno, comitantibus iisdem per Flandriam, Brabantiamqvè viſenda ſpeculatus Londini ſiſtitur menſe Junio, anno reparatæ ſalutis MDCLXIII, & mox Gerſtorphiis ſuis per illuſtrem Svanium aditum patefacit in Regiam, ſibi per freqventia alloqvia in amicitiam Dn. Cancellarii Reginæ Matris, Kenelmi Digbæi, Roberti Boylæi, Charletoni, Moſeleri, Polemanni, aliorum; Oxonii qvoq; familiariter uſus D. Williſio, Walliſio, Edmundo Dichinſohno, & Roberto Scharrochio. Inde digreſſus per amœniora Provinciæ Glocestriam, Briſtolium, Wellïſium, Sarisburium, Cantuarium, & qvicqvid in itinere illo vel ars commendabat, vel arcanior naturæ genius, attentè inſpexit, tandemq; adulto jam Auguſto menſe in Galliam ſeſe cum Gerſtorphus ſuis tranſtulit, Dieppam in tranſitu, Rothomagumq; perluſtrans, Pariſiis ſedem conſtantiorem elegit, ut in qvâ urbe hominum exemplorumq; feraciſſimâ nobilis illa Gerſtorphiorum triga ad virtutes, ſpectato tot bonorū præmio accenderetur, à vitiis abhorrere diſceret tot malignorum ſupplicio. Et nè ipſe ſibi interea deeſſet toto, qvod ibi tranſegit, biennio, doctis, curioſis, rerum expertis ſeſe adjungens planè ex animi ſententiâ vixit, inter profuturas cum illuſtribus Viris, doctisq; hominibus converſationes, qvos inter ex infinitis pauci

ci enumerantur, D. Habertus Mommord, libellorum ſupplicum in Regiâ magiſter, D. Gobelinius, Parlamenti Pariſienſis præſes, D. Bourdelotius, Thevenotius, Patinus, Auzotius, Juſtellus, Boucaudius, Martellus, de l'Oborie, Borel us, Tamponettius, ut innumeri alii prætereantur. Cumq; tandem in Daniam ad Curatores ſuos ob rationes rei familiaris evocarentur Gerſtorphii, jam tantò curis alienis ſolutior Borrichius inſtituto ſuo alacriter inſtitit, & ſpectatis cum curâ ad Ligerim Urbibus Aureliâ, Bleſis, Richeliade, Thuronio, Salmurio, Andegavi inter Medentum cathedras variè tentatus ſupremis demum in arte Medicâ honoribus auctus eſt brabeutâ Tourneſio. Inde per Flexiam Cenomanosq; Lutetiam reverſus, poſt brevem moram Italico accingitur itineri. Et Lugduni qvidem ad Araris, Rhodaniq; fluenta non nihil commoratus eſt, amicitiæ D. L' Amooiere, Bertetti, Buſenaſii, Schalæi, Vilettii illigatus: mox Gratianopoli à præſide rationum Parlamenti D. Boeſſio, Salvagnio, & Viſancurtio, humaniſſimè exceptus, per grande illud Carthuſianorum in Alpibus monaſterium, per caſtellum Sabaudiæ Mommelianum, per Aneſſium conſecratione Franciſci de Sales tum celebre Genevam perrexit, & non ita multò poſt ſecundo Rhodano Viennam Allobrogum, Avenionem (ubi colloqvium illi cum Barone de Villeneuf, ex familiâ antiqvi illius Arnoldi Villanovani adhuc ſuperſtite, & rerum Chemicarum non imperito) Taraſconem, Nemauſum (in qvâ urbe cum Dn. Gviran Conſiliario Regio, & Antiqvitat. Romanarum ſcientiſſimo fructuoſa illi converſatio) adiit, Monspelium contendens: vetus illud Medicinæ domicilium oè nunc qvidem Machaonum gloriâ deſtitutum, ubi præter cæteros affecit nobiliſſ. Dn. Beauxhoſtes prolixa humanitas, & ſacratioris Philoſophiæ cognitio. Inſpectis deinde, qvæ fama commendabat oppidis Arelate, Aqvis ſextiis, Maſſiliâ per Alpes maritimas Herculi olim tritas vallemq; Pragealam Valdenſibus habitatam Pignarolum intravit, & mox in Italico ſolo Auguſtam Taurinorum; ubi à Marchione Pianezza, primario Ducis Sabaudi miniſtro ſplendidè exceptus, & cum Archiatro Torrino de verâ cordis fabricâ, inventisq; recens vaſis ſalivaribus amicè diſceptans toti mox Aulæ innotuit, ad familiare colloqvium poſtea admiſſus à Marchione de Caraglie

raglie, Marchione de S. Amian, aliisq́;, oſtenſumq́; qvicqvid in totâ urbe ſpectatius, inprimis vaſtum illud opus Pyrrhi Ligorii, & Iſiaca tabula Pignorio tantopere æſtimata. Mediolani nihil tam acceptum, qvàm viri optimi Manfredi Septalæ ſumma urbanitas, & Scientiarum, artiumq́; reconditarum notitia; ut taceam delitias illuſtris Bibliothecæ Ambroſianæ humanitatem Dn. Terzani, Dniq́; de Lermâ, Generaſis militiæ præfecti Hiſpanici. Ticini antiqvam illam Regum Longobardorum, ſedem contemplatus admirari non deſiit fabricam urbis, præſertim autem turrium, qvæ ibi plurimæ, adhuc conſtanter olere ſeptentrionem. Bononiæ auditi doctores Academici, inprimis verò inſtituta cum Baptiſtâ Ricciolio, ut inſigni Mathematico, ita Pöetâ non pœnitendo colloqvia. In reliqvis Italiæ oppidis vix qvicqvam ſpectatum Florentiâ vel florentius vel urbanius; ubi ipſe Magnus Dux, alter tum Apollo, & magnus literatorum ſtator; qvin & germanus frater Principis Leopoldus, poſtea Cardinalis Mediceus, redivivus itidem Mecænas humaniſſimè advenam excepit; familiariter dilexere Laurentius Magallotti, Franciſcus Rhedi, Carlo Dati; repræſentatâ ad uſum exoptatum bibliothecâ Mediceâ exqviſitis Manu Scriptis referta. Inde poſtqvam obiiſſet Piſtojam, Lucam, Piſas, Sienam, tandem in urbe Roma ſedem deligit, Anno MDCLXV menſe Octobri, ibiq; inter Eruditorum, & bibliothecarum freqventiam medius, hyemem ex voto tranſigit; unâ tantùm excurſione Neapolim factâ, ut Veſuvium tùm flammantem, & alia naturæ miracula oculis liqvido uſurparet, atq; adeo Thomæ Cornelii Conſentini, clariſſimi per id tempus Medici Neapolitani frueretur conſvetudine. Romæ autem familiariùs utebatur Leone Allatio, Abbate Gradio, Falconerio, Michael. Angelo Riccio, Carolo Puteano, Franciſco Corvino, Athanaſio Kirchero, Laurentio Scythio: adhibitus & qvandoq́; colloqviis Cardinalis Pallavicini, & ſæpe acceerſitus ad differendum cum Reginâ Chriſtinâ, de arcanioris Chemiæ ſtudio, veritate, experimentis, qvibus tum ſacris ſe Palladia virago devoverat. Sub exitum Martii Anno MDCLXVI, Româ egreditur, ſed pene invitus, nec niſi vacantis in patriâ officii ſtimulatus admonitu, factoq́; per medium

Apenni-

Apenninum itinere ædem Lauretanam, Anconam, Ariminum Piſaurum, Ferrariam contemplatus Venetias ſalutat, Patavium conſulit, ibiq; poſtqvàm amicitiâ innotuiſſet Ferrario, Marchettis, Petruccio, Offredo, Comiti Zabarellæ, Venetias repetit, ſatiatusq; colloqviis Ludovici de Comitibus, Tackenii, Buſtroni, aliorum, memor inornatæ in Patriâ ſpartæ, in Germaniam paullatim contendit, & Tridento, Monachio, Auguſtâ Vindelicorum Tubingâ, Argentorato, Heidelbergâ, Francofurto, Coloniâ Ubiorum in Belgium, ſecundo qvidem Rheno, ſed inter adverſa omnia (qvod lues peſtifera agros, Urbesq; latè popularetur) defertur; & redintegratâ ibidem cum doctis, qvibus Libitina pepercerat, amicitiâ, Franeqverâ, Groningâ, Embdâ, Hamburgo, Lubecâ, Chilonio Hafniam redit menſe Novembri, tranſacto inter peregrinandum ſexennio integro.

A reditu mox officio ſuo adminiſtrando ſe accinxit, & licet hinc praxeos medicæ curis in Urbe diſtrictus, illinc, ex qvo inter Medicos Regios numeratus, in Aulâ juſſus apparere, partibus officii in Academiâ adeo non defuit, ut docendo, diſputando, ſcribendoq; plenâ operâ ſarcire laboravit, ſi qvid peregrinando neglectum: immò ſe publico non intermiſſa viginti annorum diligentiâ usq; eò probavit, ut nec neceſſe habuerit unqvam, vel conſcientiæ ſuæ teſtimonium, vel Magiſtratûs, collegarumve, vel deniq; civium Academicorum formidare judicia. Docuit autem interea varii generis Diſciplinas, partim officii ratione inductus, partim voluntario impetu, ut eſſet in qvo diverſè genium ſuum periclitaretur juventus, ſtudiis liberalibus addictior. Et qvidem *in philologicis* prolixè commentatus eſt de ſcriptoribus Antiqvis Latinis, cujus induſtriæ ſpecimen, minutum prodiit in lucem, inſcriptumq; eſt: *Conſpectus præſtantiorum Scriptorum Linguæ Latinæ*: ipſum opus adhuc plutei aſſervant. Qvin & adjecit *Cogitationes* ſuas *de variis Linguæ Latinæ ætatibus, & ſcripto G. J. Voſſii de Vitiis ſermonis*; atq; non ita multo pòſt *Analecta Philologica, & judicium de Lexicis Latinis Græcisq;* hactenus editis. Poſtea, ut tyrones ex ipſis veluti fontibus haurirent limpidius *Antiqvæ Romæ imaginem* ex Diſputationibus ita oculis expoſuit, ut res Romanæ, mo-

CONSPECTUS Scriptorum Chemicorum Celebriorum.

I.

ARtem Chemicam antiqviſſimis temporibus cœpiſſe luculentè emicare in Ægypto, & qvidem auctore *Hermete Triſmegiſto*, nemo inficiabitur illorum omnium, qvi Veterum monumenta, tam expreſſa hodie typis, qvàm *Manu Scripta* ſollicitè conſuluerunt: de qvo argumento diſertiùs fidem facient, qvæ alibî de antiqvâ Hermetis, & Ægyptiorum ſapientiâ commentatus ſum adverſus *Herman: Conringium*. Hunc autem Hermetem haud alium fuiſſe, qvàm Chanaanem varii perſvadere laborant, inq; iis illuſtris *Bochartus* & *Kriegsmannus*. Utcunq; fuerit, prima Artis magnæ ſemina jam inde ab Adamo in poſteros religioſiores, & magis taciturnos propagata fuiſſe, dubitare nefas; qvæ excitarunt alacriùs nonnulli, proprio fortaſſis impetu, in qvibus Tubalcainus, ſive Vulcanus, item Chamigenæ, alii etiam, ipſo Deo inſpirante, qvod de Bezeleele refert Divinus Moſes Exod. XXXI. & XXXV. Qvæ ad metamorphoſin autem metallorum faciunt, uberiùs cæteris excusſit *Hermes*, ceu ex Antiqvitate liqvidum: licet qvæ in hoc genere per nebulam inſtituit aperire poſteritati, ſcripto nuſqvam legatur conſignâſſe, ſed juſſiſſe inſculpi columnis qvibusdam in abdito ſyringarum Ægyptiarum, qvod ex *Zoſimo Thebano*, *Olympiodoro*, *Calliſtrato*, *Pauſania*, *Martiano Capellâ*, *Pſello* non difficulter colligas. Ex columnarum

narum ejuſmodi attentâ ſpeculatione Artis primordia videtur hauſiſſe *Agathodæmon*, (qvem & *Hermetem ſecundum* plures appellant) nam à ſolâ *tabulâ ſmaragdinâ*, qvæ itidem primi *Hermetis* eſſe traditur, tantum ſuo Marte lumen neqvit exſculpere, ut qvæ inter generales qvasdam præceptiones ſe continet, diverſiſſimis operibus, pro ingenii cujusvis fœcunditate promptè accommodandas; qvamvis & id in confeſſo ſit, nulli omnino rei faciliùs, ſeqvaciùs, ſimplicioriq; ingenuitate, qvàm arcano Chemicorum magiſterio poſſe applicari.

II.

Sunt autem ex iis, qvi ſacris his non ſunt initiati, qvos inconſultus ardor illuc rapit, ut innocentiſſimæ *tabulæ* præter fas, & æqvum iraſcantur, moribusq; Veterum non conſideratis, ſuppoſititiam proclament; qvos inter agmen ducit *Athanaſius Kircherus*, qvi tamen eo ipſo libro, qvo in *tabulam ſmaragdinam* invehitur, immemor ſui integritatem ejusdem non parum confirmat, aſſerens prope Memphim ſaxo hæc verba inſculpta legi: *Cælum ſurſum, cœlum deorſum: aſtra ſurſum, aſtra deorſum, qvod ſurſum, id omne deorſum: hæc cape, & beaberis.* Qvæ utiq; ita ſimilia ſunt tabulæ Hermetis, ut ex illâ in ſaxum hoc translata fuiſſe videantur. Conveniunt itidem mores Antiqvorum, qvibus ſolenne, rariora legum, geſtorum, artium lapideis tabulis, columnis, obeliſcis committere, teſte *Joſepho, Diodoro Siculo, Tacito*, aliis. Qvid qvòd *lex Moſaica* lapideis olim tabulis excepta; Qvas non ex proletario, aut ubivis obvio ſaxo fabrefactas fuiſſe docet *Epiphanius*, ſed ex gemmâ ſapphiro, id qvod & hodierni Rabbini profitentur. Hic nè qvis obducat, ſmaragdos ejus magnitudinis, qvæ tot ſententias caperent, non inveniri, conſulat *Plinium*, apud qvem Apion Pliſtonices agnoſcit in labyrintho Ægypti coloſſeum Serapin è ſmaragdo novem cubitorum. Ut taceam, inter artificia magnæ Artis eſſe, ſimiles gemmas producere; neq; enim ignotum illud *Senecæ, Democritum inveniſſe, qvemadmodum decoctus calculus in ſmaragdum converteretur.* Sed de inventione hujus tabulæ audiendus *Wilh. Chriſtoph. Kriegsmannus*, qvi in Tabulâ ſmaragdinâ vindicatâ ita: *Ut taceam, inqvit, traditionem de tabulâ hâc ſeculis aliqvot poſt diluvium, in antro prope Hebron, à muliere Zarâ manibus cadaveris Hermetis*

metis exemptâ, nullâ ſui parte malè ſe habere, ſi de Abrahami uxore Sara intelligatur, cum tempora denati Hermetis, id eſt, Chanaanis, Noachi nepotis, atq; Sara congruant, ac locus (urbs Hebron à Chanaanis, ſive Hermetis filio Heth extructa, ad quam ſedem fixerat Abrahamus) convenientisſimus res ſit. Neq; inſolens fuerit, ſi *Hermes* in antris Ægyptiis veſtigia Artis reliqverit hieroglyphicis ſignata notis, & præterea, ut nobiliſſimum inventum ſuum ad proprium qvoq; ſtatuerit ſepulcrum: qvippe idem olim Archimedi conſilium fuit, qvi non contentus inventa ſua calamo permiſiſſe, juſſit præterea *ſphæram & cylindrum*, tanqvam inventi ſui gloriam ſepulcro ſuo ſuper imponi, de qvo diſertè *Cicero*. Id interea non diſſimulandum, me hactenus in ſcriptoribus Chemicis Græcis *Tabulam ſmaragdinam* non inveniſſe, utcunq; ab illis ſpectatam eſſe, & ad Latinos derivatam non dubitem: ſed nimirum qvis Mſſta Græcorum Chemica excuſſit omnia? niſi malis cum *Gaulmino* ſtatuere Tabulam illam à victoribus Perſis vel in Ægypto, vel viciniâ repertam, in Perſidem jam olim translatá fuiſſe, eoq; nomen ejus diu Græcis ignoratum. Succedentibus autem ſeculis meminit ejuſdem tabulæ *Ariſtoteles junior*: de perfecto Magiſterio, meminit *Senior Zadith, Mag Ortholanus, ſive Hortulanus, Avicenna, Arnoldus de villâ novâ, Iſaacus Hollandus, Albertus Magnus, Bernh: Treviſanus*, & anno Chriſti Mcccxxx, *Petrus Bonus Lombardus*, ut poſteriores ferè infinitos præteream: id qvod perpendat *Kircherus*, qvi ab *Alkymiſta Caneſio* primum orbi fuiſſe oſtentatá pertendit.

III.

Præter *Tabulam ſmaragdinam* exſtant qvidem varia *Hermetis* [poſterioris, haud dubiè] opuſcula Chemica, ſæpè à Græcis, Latiniſq; ad partes vocata, ut ſunt τῦ ἑρμῦ Φυσικὴ βαφικὴ, τῦ ἑρμῦ Ἀρχαϊκὴ βίβλος, item, Ὅσα ἀπὸ ἑρμῦ, ἐκ τῶν Φιλοσόφων ἤουν ἑρμηνεία per *Olympiodorum* ſcripta, deniq; *variæ ſententiæ Hermeticæ* in antiqvo *Syneſio*, in *Turba Philoſophorum*, in *Margaritâ pretioſâ Petri Boni Lombardi*, in *libro Secretorum Calid*, in *Seniore Zadith, Hortulano, Roſario, Rupeſciſſâ, Iſaaco Hollando, Alberto Magno, Arn. Villanovano, Ariſtotele Chemico, Bernh. Treviſano, aliisq;* laudatæ; qvæ an ex Germanis *Hermetis ſecundi* ſcriptis hauſtæ ſint, multis ambiguum eſt. Id conſtat, ab omnibus Hermetici ſtudii amatori-

bus, immò qvod ſuperat, ab omnibus in praxi Chemicâ ad complementum operis feliciter provectis germanas æſtimari. Sed qvid de *ſeptem capitulis Hermetis*, qvæ publici juris ſunt, pronunciandum? extra omnem dubitationis aleam ea recentiori cuidam ſcriptori, ſive *Hermeti tertio* attribuenda ſunt, & qvidem pio, atq; ad DEum anhelanti Magiſtro, qviq; poſt varia experimenta, qvibus fruſtra inſudavit, ſolius Dei vivi inſpiratione artem, qvod fatetur perdidicit, qvæ utiq; in *ſecundum Hermetem*, ex columnis, tabulisq; *Hermetis primi* inſtitutum cadere neqvaqvam poſſunt. His adde, qvod *ultimus* hic *Hermes* filios præteritorum Philoſophorum ſæpè alloqvatur, & ad *libros antiqvorum*, immò verò, alicubi ad *Avicennam* provocet, qvodqve qvatuor elementorum cognitionem profiteatur, qvæ utiq; ævo *Hermetis ſecundi* neutiqvam conveniunt. Qvanqvam autem *Septem illa capitula Hermetis* juniori cuidam Chemico, & ſi figuratum genus dicendi intueamur, homini Arabi in Artis operibus verſato debeantur, redolent tamen ſecuram, ſed reconditam experientiam, ſiqvis ſtipulas à frugibus attentè ſecernere non faſtidierit, & disjecta hinc inde veræ methodi membra reſtituerit legitimo ordini. Unde cùm *Artephius* magnus in hâc diſciplinâ Magiſter, ingenuè profiteatur, ſuam ſe conſecutum eſſe ſcientiam ex lectione veridici *Hermetis*, credi poſſet, cum ex hoc libro ſapere didiciſſe, niſi ætas *Artephii*, ut veriſimile eſt, his ſeptem capitulis vetuſtior à *ſecundi Hermetis* ſcriptis nobilem illum ſuccum traxerit. Phyſica Hermetis Triſmegiſti, & cætera, qvæ ejus nomine circumferuntur, *Poemander*, *Aſclepius*, alia, recentiora ſunt, & ſapientum plerorumq; judicio, à Platonico qvodam ſemi-Chriſtiano conſarcinata.

IV.

Proximum *Hermeti primo* locum ſibi vendicat *ſcriptum Iſidis*, filio ipſius Horo dedicatum; atq; ideò proximum, qvia Iſis Oſiridis Regis uxor ab Hermete, conſiliario ſuo edocta, ſecundum *Diodorum Siculum*. Eſſe autem ſcriptum illud; qvod nunc in larariis doctorum cuſtoditur, ſpurium multa ex ipſo textu allata docuerint, licet ſuâ venere, & arte neqvaqvam deſtituatur. Inſcriptio libelli: Ἶσις προφῆτις τῷ υἱῷ Ὥρῳ. Vox ejus inter cætera: Πρῶτον ὅτι ἐσ

ὁ σίδηρος σίδηρον γινώσκει, καὶ ἄνθρωπος ἄνθρωπον σωίζει, ὅπως καὶ ὁ σωτὴρ θεοειδζόμενος τὸ ὅμοιον. Qvæ vel una ſententia ſi preſſius animo infigatur, plurimos in ſubjectis haud rarò abſurdis laborantes in rectiorem viam reduxerit. Nec inconſultum illud: Ἡ γὰρ φύσις τῇ φύσει τέρπεται, καὶ ἡ φύσις τὴν φύσιν νικᾷ. Accedit horribile illud ſacramentum, qvo obligatur Herus, ne commiſſum ſibi arcanum cuiqvam patefaciat, niſi vel taciturno filio ſuo vel amico ſecuriſſimo. Tractavere & antiqviſſimis temporibus Chemica Philoſophi Chinenſium non procul ab ævo Iſidis; atqve inter eos *Hoangtius*, MMD. ante natum Chriſtum annis, qvemadmodum ex *Martinio* conſtat, an tamen *de Arte* qvicqvam in literas retulerint, non perinde liqvet.

V.

Sophar Perſa, Magiſter Oſtanis Medi, *Pammenes*, *Maria Hebræa*, *Oſtanes Medus*, Democriti præceptor, *Joannes Archipræſul*, nihil qvantum obſervatum nobis, ſcriptum reliqvere de hoc magiſterio, ſi exceperis minutias qvasdam, item lacinias nonnullas hinc inde in Turbâ, & alibi inſperſas, ſed Democritus magni Oſtanis, in templo Mempheos doctoris Chemici, diſcipulus varia, οἱ Αἰγύπτιοι enim τὸν Ὀστάνη μυηθεὶς συνέγραψε περὶ χρυσοῦ, καὶ ἀργύρου, καὶ λίθων, καὶ πορφύρας λοξῶς, qvemadmodum non modo *Euſebius Pamphilus*: ſed & *Syneſius* ad Dioſcorum clariſſimè atteſtantur. Ex cujus tamen ſcriptis nihil adeò in manus noſtras incidit, niſi libellus, qvi inſcribitur, Δημοκρίτου βίβλος προσφωνηθεῖσα Λευκίππῳ (an Levcippo?) item, Δημοκρίτου Φυσικὰ, καὶ Μυστικὰ, utrqve temporum injuriâ, & incuriâ librariorum, oppidò mutilus, & malè ſibi cohærens, neqve planè rejiciendus tamen, qvod in uno qvandoqve dicto adhuc ſalvo clavis totius Magiſterii deliteſcat. Sed qvâ viâ conciliabitur *Euſebius Zoſimo*? *Euſebius* tradit Democritum de Arte λοξῶς, hoc eſt, obliqvè ſcripſiſſe, *Zoſimus* autem docet ipſum ſcripſiſſe perſpicuè. Vox *Zoſimi* libro myſtico; *Sed & Ægyptii*, inqvit, *incuſant Antiqvos, præcipuè autem Hermetem, qvod Artem nec publicè tradiderint, nec privatim, occultè, immò ne qvidem Artem talem dari ſignificaverunt. Soli autem Democri-*

mocritus ſcripto rem oſtendit, aperuitq;. Sed illi (Hermes & reliqvi Antiqvi) *columnis inſculpſere in locis qvibusdam tenebricoſis* (Syringas intelligit) *& qvidem literis ſymbolicis ſpuriis tum ſacras has Artes, tum chorographiam Ægypti, ut ſi qvis ingredi auderet, propriâ induſtriâ & labore interpretationem characterum ejuſmodi ſpuriorum vagam, errantesq; explicationes non aſſeqveretur.* Meâ qvidem ſententiâ ideò culpantur hîc Veteres, qvòd nè vulgo qvidem clarè ſignificaverint, dari in rerum Naturâ metamorphoſin metallorum, *Democritus* autem laudatur, qvòd publicè teſtatus ſit dari, licet de modo ad complementum Artis perveniendi obliqvè & per mæandros mentem ſuam expoſuerit.

VI.

Ex magnis Artis hujus antiſtitibus ſeqvitur Democritum, licet longo admodum intervallo *Zoſimus Panopolites*, de qvo legi meretur *Anepigraphus*, vetus ſcriptor Græcus libro de Ratione dealbandæ aqvæ Divinæ: *Dicemus & qviddam*, inqvit, *de Artis ſacræ coryphæis. Primus eorum eſt Triſmegiſtus, à triplici Artis operatione in Græcis cognominatus: hic omnibus antiqvior eſt, omnis myſterii Parens. Hujus veſtigia ſecutus Joannes, ſummus in Urbe ſanctâ ſacerdos. Poſt eum prodiit Democritus, artis hujus magiſter, Philoſophiæ nomine celebris, & licet Abderitanus origine, omnium tamen hujus Artis interpretum præſtantiſſimus. Tandem illuxit orbi Zoſimus, qvi & ipſe, ut plurimarum rerum peritiſſimus nomen vulgò Magni obtinuit. Et hi ſunt Oecumenici, ſeu univerſales Philoſophi. Horum diſſertationes expoſuere Olympiodorus, & Stephanus, qvi & ipſi Commentarios de hac Arte reliqverunt.* Hujus *Zoſimi* varia exſtant ſcripta in Bibliothecâ Regiâ Pariſinâ, ſed itidem Soſiorum vitio malè multata; in qvibus legas, *Zoſimi Opuſculum de compoſitione Aqvarum, Zoſimi Panopolitæ ſcriptum genuinum de ſacrâ & divinâ Arte; Divini Zoſimi librum de virtute, & interpretatione; Zoſimi opus de inſtrumentis & caminis; Zoſimi libellum de Asbeſto*, tandem & *Zoſimi Thebani libellum myſticum*, item *Zoſimi ſcriptum ad Theoſebejam.* In qvibus monumentis licet varia, ut fit, aliena, figurata, allegorica ſe ingerant, plura tamen adſunt egregia monita, & ex intimis penetralibus Artis in ſcenam producta, qvæ legiſſe, immò ſollicitè expendiſſe, Candida-

tum

tum ſtudii Chemici neqvaqvam pœnitebit, dummodo ſimul experimenta, & lectionem aliorũ qvoq; celebriũ ſcriptorũ conjungat.

VII.

Seqvitur *Scholion Syneſii Philoſophi in ſcripta Democriti*, dedicatum olim Dioſcoro, magni Serapidis in Urbe Alexandrinâ ſacerdoti; qvod eqvidem vetuſtius eſſe apparet *Zoſimi* ſcriptis, ut in qvibus liqvidò citatur. Sed præceſſit *Zoſimus* gloriâ, ut oecumenicus magiſter, & ſine controverſiâ abſolutæ perfectionis artifex: nam *Syneſio* non niſi in ſecundis locus eſt. Docet tamen varia ſic ſatis intelligenter, nodos ligat & diſſolvit; an tamen ad ἀκμὴν pervenerit Magiſterii, non ita liqvidum apparet. Et verò contingit id genus ſcriptoribus, idem ferè, qvod funambulis, qvi niſi rectiſſimâ viâ chordam percurſent, labuntur in præcipitia non ſine periculo; nam qvinqvaginta annorum magiſter hîc tyro adhuc cenſendus, niſi metam ſibi propoſitam præciſè attigerit.

Hic mediocribus eſſe Magiſtris
Non Dii, non homines, non conceſſere columnæ.

VIII.

Olympiodorus Alexandrinus, principatu imperatoris Theodoſii Senioris paullò vetuſtior (qvod alibi declaravi) commentarium reliqvit de *Scriptis Zoſimi*, de *dictis Hermetis*, & aliorum Philoſophorum, ſic ſatis prolixum; in qvo cum curâ eqvidem applicat ſe interpretandis Philoſophorum veterum dictis, lucemqve iis non pœnitendam affundit, an tamen mentem eorundem in articulo principe aſſeqvatur, definire non auſim, ob ingerentem ſe hinc inde in mediâ explicatione caliginem. Bene qvidem ex Mariâ Hebræâ ita commendat; ζεύξατε ἄρρεν καὶ θῆλυ, καὶ εὑρήσετε τὸ ζητούμενον, ſed qvis ille mas ſit, & qvomodo ante conjunctionem præparandus, non perinde adjungit. Bene ex *Zoſimo* obſervat, ὅτε τὰ πάντα αὐτοῖς γίνεται, τότε νόει, ὅτι καλῶς ἔχει; ſed optarẽ illũ ſimul addidiſſe, annè digitum intenderet in illud *tabula Smaragdina*: Vis ejus integra eſt, cùm verſa fuerit *in terram*. Bene iterum ex *Mariâ* ita monet: Ἐὰν μὴ τὰ σώματα ἀσωματώσῃς, καὶ τὰ ἀσώματα σωματώσῃς, καὶ ποιήσῃς τὰ δύο ἕν, οὐδὲν τὸ προσδοκώμενον ἔσται:

ſed

ſed qvomodo corpora in ſpiritus tranſeant, obliviſcitur. Bene inducit Bibliothecas Alexandrinas adhuc ſalvas (unde de ævo ipſius judicare licet) atqve in iis tradit exſtare, qvid ſit παρθένος γῆ, qvid γῆ σαρκική, qvid γῆ αἱματώδης, ſed ipſius erat, opinor, ut interpretis, iſta diductiùs & explicatiùs proſeqvi.

IX.

Teophraſtus Junior Philoſophus Chriſtianus verſibus jambicis de *Arte ſacrâ & divinâ*, ceu vocat, commentarium ſcripſit, non illum poenitendæ lectionis, in qvo præcipuè inducit draconem XX diebus in fimo eqvino ſepultum, donec ſuam ipſe caudam deglutiat; hinc necandum, extrahendum fel ejus, hoc facto corpus ejusdem inalbeſcere, & ſenſim aucto calore in purpuram terminari. In proceſſu ipſo abſtruſè agit, dum nullum draconi retinaculum adjungit, nullum corpus, cui in ſtatum volatilem evehendo deſerviat: nec id ſatis ex diſciplinâ videtur, qvod alborem jam naſcentem ſolius tridui labore in perfectam tradat abire flavedinem. Id qvod me eò inducit, ut exiſtimem, Theophraſtum hunc theoriæ peritiorem fuiſſe, qvam ſecuræ praxeos.

X.

Hierotheus Philoſophus jambis illigavit diſſertationem ſuam *de Arte ſacrâ & Divinâ*, idqve piè, & eruditè: Laudandus egregio conatu, cui eventum qvoqve reſpondiſſe veriſimile eſt. *Materia*, inqvit, *una eſt, & ſimplex, omnibus cognita nomine, non uſu, in quâ præparandâ labor brevis, ſed, niſi aſpirante Deo, inutilis. Et quidem materia*, pergit, *triplici formâ ſpectandam ſe offert, licet unam eſſentiam perfectè in ſe contineat. Huic marem adjunge ex viciniâ Romæ oriundum, eumq; purpureum, generabunt prolem non a parentibus diſſimilem, ſed venuſtiorem*: & qvæ ſunt alia, ad declarandum, forſan & ad occultandum adjecta. Ex hoc autem ſcripto nemo facilè magnum in Arte lumen ſibi pollicebitur, ita ſieqventer luxat ea, qvæ ad rem faciunt, & ſententiam in medio curſu amputat.

XI.

Archelaus, Philoſophus Chriſtianus, mentem ſuam *de Arte Sacrâ* jambis expreſſit, opuſculum, ut apparet, ex intimâ magiſterii

rii cognitione profectum: ſpondet optatum Lectori ſuo exitum laboris, dummodo mundâ conſcientiâ, precibus ardentibus, vitâ ſobriâ, & à turbis inanibus vacuâ ſe operi accingat. Multus autē in eo eſt, ut doceat humidum jungendum ſicco, calidum frigido, ſingulari artificio, ita ſubſtantias ob cognationem ſe invicem penetrare, & ſimul ſtabili ſede locari, nec poſtea unqvam à potentiâ ignis divelli. Sed præſtat Auctorem ipſum conſulere, qvi, ſi qvid judico, ita profundè cubilia reconditæ Artis ingreditur, ut *Zoſimo* palmam dubiam faciat.

XII.

Anepigraphus Philoſophus ſolutâ dictione perſeqvitur *Modū dealbanda aqva Divina*, & ſententiæ ſuæ potiora figuris, parabolisq; involvit, de homine aram ardentem intrante, de aqvilâ æneâ in fonte puro ſe qvotidie lavante, & qvæ ſunt id genus alia, qvæ partim Zoſimo debere ſe agnoſcit, partim Oſtani. His adjicit, non nimis irrigandam eſſe animā, nè vi ſuâ privetur, & auſugiat. Ad ſumam, artificem eſſe multa loqvuntur, licet à Latinis Chemicis in hoc diſſideat, qvod pertendat, *non primùm fieri dealbationem, & pòſt ſeqvi flavedinem, ſed peragi utrumq; tempore indivulſo.* In eo autem concordat cum Latinis, qvòd doceat, magnâ induſtriâ incumbendum eſſe dealbationi [qvam vocant] ut flavedo eò floridior, ſolidiorq; mox ſuperveniat.

XIII.

Heliodorus Philoſophus Chriſtianus, ad Theodoſium, Regem magnum (ceu appellat imperatorē Theodoſium) jambos miſit de myſticâ Philoſophorū Arte, in qvibus [qvicqvid etiam de ætate ejus ſentiat *Reineſius*) ita ſubjectum lapidis jubet eloqvi: *adſum ego qværentibus in medio ipſorum jacens, qvi me inſpiciunt, neſciunt qvod ego ipſe præſens ſim, & tamen qværunt me operoſis, & inanibus laboribus: ego interea omnium ſervus, etiam jumentorum: nec neceſſe eſt, ut me in Pontico mari qværant, licet ibi qvoq; ſim, & nube involutus aſcendam; ſi qvis me rectè abluat, nimbili ſplendore coruſco, patremq; meum occido, & illo demum evado multò præſtantior. Tu interea lacte me convenienter nutri, ſed parcè, & frugaliter, ſum enim ad copioſum alimentum infirmior, donec robur adultum conſeqvar. Nigredinem in albedinem*

B *com-*

commuta, nam hæc eſt dealbatio illa ſecunda, quam filij Sapientum videre deſiderant, & quæ poſtea tranſibit in corallium, & vinum ſangvinis ad inſtar rubicundum. Quo facto laboris præmium lætus percipies, & de paupertate triumphabis. Et hæc qvidem more Chemicorũ Latinorũ per ænigmata ita declarantur, ut ex aliis ſcriptis & propriis qvoq; experimentis oporteat Oedipum advocare, ſi qvis inde laboret proficere. Exſtant & alia qvædã *ManuScripta* Chemica Græca, *Pelagij, Coſmæ Hieromonachi, Pappi, Comarij, Stephani Alexandrini, Blemmeda, Pſell*, aliorum, (de qvibus erudité celeberr. *Morhofius* in Polyhiſt.) qvæ eandẽ ferè, qvã jam adducti, tundunt incudem, hoc eſt, indulgent ſibi inuſitato dicendi genere, ænigmata, gryphos, parabolas, inverſa verba amant, atq; ubi ſubinde humano more loqvi perrexerint aliqvantillũ, mox Lectoris attentionẽ circumcidunt, in avia & aliena declinantes, eo inſtituto, ut ſagacibus tantùm, & iis, qvi ætatem inter experimenta conſumpſere intelligantur (qvibus & non rarò loqvuntur apertiſſimè) non initiatos, ut profanum vulgus longè arceant, & fruſtrentur. Qvod & ipſum ſcribendi tormentum freqventatũ videas Latinis, immò verò pleriſq; aliis diverſarum Lingvarũ Philoſophis, idq; obrationes easdem.

XIV.

Non eſt neceſſe hîc multis probare ex *Firmico, Suidâ, Gazeo*, aliis, continuâſſe in hoc ſtudio ſapientiæ Græcos, cùm utiq; conſtet, Franciſcum I, Regem Galliarum, proavorum noſtrorum memoriâ in Græciâ coemiſſe magnam librorum *Manu Scriptorum*, ut alterius, ita qvoq; Chemici argumenti ſupellectilem, qvæ adhuc in Bibliothecâ Regis Chriſtianiſſimi *Manu Scriptâ* perennat. Ut taceam, *Leonem Allatium*, Bibliothecæ Vaticanæ præfectum, & Græcum gente, mihi in familiari colloqvio Romæ confeſſum eſſe, Artem Chemicam à Græcorum curioſioribus in patriâ adhuc impigrè exerceri, ſibiq́, in animo eſſe, Græcos ſcriptores Chemicos publicæ luci, cum interpretatione latinâ exponere; id qvod doleo, per decrepitum illuſtris Viri ſenium, & ſupervenientem demum obitum impeditum fuiſſe. Interea nemo hodie offendatur ſcriptis Chemicorum Græcorum, ut transſcriptorum vitio rancidis,

&

& in barbaras ſæpè ſordes exeuntibus; qvid enim mirum, puriſſimos etiã infantes ab impuris tot ſeculorum nutricibus ſubinde contaminatos ſordeſcere? Arabes, Mauriq;, ſive à Græcis Artẽ hauſerint, ſive à Chamigenis Africæ rectoribus, nobis hîc perinde fuerit, dum conſtet, varios illius gentis ſcriptores Chemicos cũ Mauris olim in Hiſpaniam trajeciſſe, & ad propagandam per Europæ regiones Artem, ſuã contuliſſe ſymbolam, a qvibus hodieq; ſparſæ per medicinam, pharmaceuticen, Chemiã voces plurimæ leguntur. Immò vix qvisqvã Chemica etiam nunc in publicum emittit, niſi Arabũ notionibus, atq; emblematis diſtincta. Et nè credamus ſtudiũ hoc ibi ceſsâſſe, teſtis eſt luculentus *Joannes Leo* (qvi Granatæ qvidẽ oriundus, ſed educatus in Barbariâ) in deſcriptione Africæ, illud ut alibi, ita præſertim Feſſæ adhuc invaleſcere, licet multi eodẽ abutantur. Qvid qvòd Angli varii, inq; iis doctiſsimus *Th. Parry* Oxonii mihi aſſeveravit, multos Afrorũ his myſteriis enodandis incumbere, immò eſſe non paucis mirabile illud *Paracelſi* & *Helmontÿ* menſtruum, *Alkabeſt* dictum, ſatis ſuperq; cognitum, de qvo certum reddiderit varis, cùm Tangerii in Africâ viveret.

XV.

Supereſt, ut progrediamur ad Latinos, Arabes, Mauroſqvè vetuſtiores, item ad curioſiores, & recentiores aliarum gentium Europæarum ſcriptores Chemicos, licet ætatem plerorumq; definire, in manu noſtrâ non ſit, immò fortaſſe in nullius, qvòd ex compacto latere vivi voluerint, & notitiam ſeculi ſui evitare. Qvod igitur Philoſophos illos Arabes, Mauroſq; ſpectat, illi ab anno Chriſti DCCXII cum Saracenorum copiis paullatim Hiſpaniæ infuſi diſciplinas unà ſuas per Europam variò diſſeminarunt. Ex illorum ſententiis magnam partem conflata eſt, aliis qvibusdam Latinis, Græcisq; adjunctis *Turba Philoſophorum*, qvæ antiqva dictorum Chemicorum farrago paſſim citatur ab *Alano*, *Alberto Magno*, *Petro Bono Lombardo*, aliisq; ſuperiorum ſeculorum Magiſtris. Qvis autem fuerit iſte Ariſleus, qvi Pythagoricos diſcipulos ita in unum coegit, nemini hodie compertum. Id ſatis evidens, dictionẽ ſapere mores Antiqvorum Chemicorum, & in Græcis, Arabibusq;

 ſimi-

ſimilia plura occurere. *Kircherus* in *Turbam* obliqvior eſt, ſed immeritò, ſit plena tautologiis, barbariſmis, gryphis, & qvandoq; ineptiis, dummodo ſub his ſpinis non raró colligantur roſæ. Sæpe intermiſcent hi ſcriptores variis malè conſarcinatis collectionibus ſententiolam unam illuſtrem vix auro redimendam. Ita *Bernhardus Trevisanus* in hoc Magiſterio Roſcius, agnoſcit ſe, poſt inanem infinitorum librorum lectionem, ab uno *Parmenide* in *Turbâ*, rectam in viam reductum fuiſſe.

XVI.

Artephius, cujus opus Chemicum in propatulo eſt, inter vetuſtiores qvoq; non injuriâ numeratur; ſi qvidem, ut profitetur ipſe, mille circiter annos vixit, ope Tincturæ univerſalis, antequam jam decrepitus librum hunc ſuum, miſericordiâ in errantes invitatus exararet. Exaravit autem libellum laudatum ante qvatuor, minimùm, ſecula, ut qvem *Rogerius Baco*, A. Chriſti MCCV non dubitavit allegare. Eſt autem hic ſcriptor, ut repetitionibus ejusdem materiæ, & circuitionibus, abenisq; ſæpe moleſtus, ita de cætero candidus, verax, & abſolutus haud dubiè magni operis Magiſter, qvem legiſſe, & iterum, iterumq; legiſſe, ſerium Candidatum Artis non pœnitebit. Ex anteceſſoribus ſuis neminem adeo laudat, præter Magiſtrum Belenum, agnoſcitq; ſe veram magni Arcani cognitionem ex lectione ſcriptorum *veridici Hermetis* conſecutum eſſe.

XVII.

Morienus Romanus, Chriſtianæ religionis aſſecla, libri *de transfiguratione metallorum* Auctor, in priſcis qvoq; Chemicis meritò cenſendus. Edoctus ab *Adfar Alexandrino*, delitiis ſeculi generoſè contemptis in agro Hieroſolymitano vitam eremiticam ſponte elegit, poſteaq; à tranſeuntibus cognitus, aliorum interventu Regi Ægyptio Calid cœpit innoteſcere; cum eoq; de ſecretis Artis variè diſſeruit, ita tamen, ut more Philoſophico alia manifeſtè proderet, alia in medio ſermonis curſu prudenter celaret. Neq; tamen ita recondidit ſenſus ſuos, ut non pateat filiis Artis aliqvanto provectioribus. Et hic *Morienus* de primâ & principe materiæ rudis præparatione ita dilucidè ſe ſe explicat per intervalla, ut haud ſciam, an ullus hactenus pleniùs mentem ſuam aperuerit, meliusqve meritus ſit

de

de univerſâ inveſtigantium catervâ. Antiqvum eſſe ſcriptorem vel illud docuerit, qvòd à *Rogerio Bacone* nonnunqvam allegetur; ſed & evidentiùs idem teſtatur editio *Moreni* Hanoviana, ad cujus calcem iſta legas: *Explicit*, inqvit, *liber Alchymiæ de Arabico in Latinũ tranſlatus anno milleſimo, centeſimo, octuageſimo ſecundo, in menſe Februarij, & in ejus die undecimo.*

XVIII.

Geber Arabs, notiſſimus libris *de ſummâ perfectione Magiſterii*, & *inveſtigatione ejusdem*, qvo præciſè vixerit ſeculo ambiguum eſt: certum tamen, antiqvum eſſe, & *Petro Bono, Calide ſecretorum ſcriptore, Villanovano, Avicenna, Alberto Magno, Hortulano, Efferario* (*ſive Fratre Ferrario*,) *Iſaaco Hollando, Jodoco Grevero, Alano, Treviſano, Dionyſio Zachario* vetuſtiorem, qvòd ab his omnibus in teſtimonium veritatis advocetur, neminem autem horum teſtem alleget, contentus pronunciâſſe, *hanc eſſe ſententiam Antiqvorum Philoſophorum*, & ſe libros Antiqvorum redegiſſe in compendium. Eſt autem *Geber*, ſi unum excipias Hermetem, parens veluti Chemicorum, & ſummus in Arte iſtâ ſtator, eoq; *Rogerio Baconi* magiſter magiſtrorum appellatur; qvodq; ille neſcivit, omnes propemodum ignorant. Senſit tamen & *Geber*, ſuos calumniatores, qvid mirum? cùm ne Jupiter ipſe placuerit univerſis. Ajunt ſophiſtam eſſe, præſertim in Medicinâ primi & ſecundi ordinis; ajunt ſubdolum eſſe, & cùm ſine ænigmatis ſcribat, clandeſtinum ſibi reſervare ſenſum. Verùm enim vero, ſi qvæ variis locis tradit, juſto doctrinæ ordine brevi tabellâ ſiſterentur, jam præmanſum ingereretur orityronum; nunc, ut palam ipſe præ ſe fert, ſparſit hæc in capitibus diverſis, ut attenti, ſollicitiq; obſervatores omnem, qvod dicitur, qvercum excuterent; nec perſvadet ratio ulla, debere hæc ſtatim obvia eſſe illotis, malignis, ſomniculoſis.

XIX.

Rogerius Baco in *mirabili poteſtate Artis & Naturæ* capaciſſimum declarat genium, & admirandam in rebus novis, inuſitatisqvé inveniendis dexteritatem; ſatisqve oſtendit ſibi ea jam olim fuiſſe explorata, qvæ poſtera tandẽ ſecula vera fuiſſe deprehenderunt. Inculatus ob id ab inertiâ Monachorum vulgo, ſolâ

 iño-

innocentiâ ſe tutatus eſt, & imperitiâ cavillantium refutavit contemptu, unde & defenſorē ſui tandē invenit illuſtrē *Naudæum*. Nec dubitat nobilis ſcriptor *Jo. Baleus* eum nominare Philoſophum acutiſſimum, & ſeculi ſui miraculum. Scripſit varia *de Lapide Philoſophorum*, *Alkymia ſpeculum*, de *radiis ſolaribus*, de *ſpeculis uſtoriis* &c. obiit, referente eodem *Baleo*, Oxonii, anno Chriſti MCCLXXXIV, apud Franciſcanos ibidem ſepultus. Quæ in Chemicis publicavit, obſcuriora ſunt & variis proceſſuum ineptiis referta: eſt tamen ubi expergiſcitur, & ſagacibus monitis, quantus in ſe lateat artifex, evidenter oſtendit. Quin & quæ *de Arte* tradit ad Raymundum Gaufredum, dentorſos ſapiunt ungues. Nec malè ipſe poſt allatam experimentorum variorum inutilem farraginē, Candidatis hanc regulam præſcribit: *Dimittite experimenta, capite rationes, & invenietis.* Id ipſum ſi in *Lully*, aliorūq; ſcriptis obſervetur, multos cuſtodiet à præcipitiis.

XX.

Ariſtoteles Chemicus (cujus opus circumfertur *de perfecto magiſterio*, item *Practica Philoſophica Lapidis*) non is eſt, qui ſe velit haberi *Stageritam* Alexandri Magni præceptorem, ſed qui profitetur ingenuè, ab Arabibus Philoſophis, immò ab ipſo *Avicenna* ſe didiciſſe: ſcriptor doctus, & methodo perſpicuæ inſiſtens. Præcipuum inſtitutum ejus *Tabulam Smaragdinam* enucleare, & indubitata veræ praxeos tradere elementa, in quo negotio nec judicium temere deſiderabis, nec in experiundo felicitatem. Multum habet in receſſu vox ejus: *Fac pacem inter inimicos, aquam & ignem, & habebis magiſterium.* Quòd ſi in quibusdam ſcriptis ejus mentio injiciatur Alexandri Magni (ut fit in meo quodam *ManuScripto* quadringentorum annorum) factum id exſcribentium temeritate, & ſuperiorum temporum incuriâ.

XXI.

Emect Ferrarius (quem alii Efferarium appellant) nubilus ſcriptor eſt, in quo licet ſcintillæ quædam veritatis ſubinde emicent, ſuffocantur tamen multitudine ineptiarum, adeo ut, qui ad lectionem ejus lucis nihil adfert, nihil ex eo ſplendoris conſequatur. Is cùm ſæpius probet ſententias ſcriptorum *Turbæ*, *Gebri*, *Pla-*

ſopiæ Chemici, *Morieni*, nuſqvam *Villanovani* meminit, *Lullij* nuſqvã, ut vel hinc appareat, eum his vetuſtiorẽ æſtimandum. Junior *Ferrario* rectè judicatur *Johannes Ticinenſis*, ſcriptor multæ caliginis, & qvo ſine inſigni damno poſſet carere hæc diſciplina. Ex evidentioribus ejus apophthegmatis eſt hoc: *Tu qvi gliſcis donum Dei contemplare, hujus rei fontem peramabilẽ, Lunã, ſole transmutare, tibi mando voce clarã lympham in ſtillabilem.* Item, *Lapis candens fit ex tribus, nulli datur niſi qvibus Dei fit ſpiramine ex matris ventre qvos beavit, & ad artem deſtinavit ſacroq; ſancimine.*

XXII.

Arnaldus de Villâ novâ, patriâ Gallus [cujus etiamnũ ſtirps, & natorum nati mihi cogniti vivunt in agro Avenionenſi, nè adhuc qvidem Chemiæ imperiti] floruit circa annum Chriſti milleſimum treceenteſimum. Ætatem ejus vel ex eo definias, qvòd opus ſuum, *Semita Semita* inſcriptum Benedicto XI Pontifici Romano dedicaverit anno circiter MCCCIV, qvòd anteceſſori ejus, Bonifacio VIII qvæſtionum aliqvot Chemicarum enodationem poſcenti ſatis fecerit, qvòd Regi Arragonum Friderico [qvi poſt, anno ſc. MCCCII. Rex Siciliæ conſtitutus] circa finem vitæ adhæſerit, atq; ab eo ad ſanandum Pontificem Clementem V miſſus in itinere maritimo naufragus, circa annum Chriſti MCCCX obierit, Genuæ ſepultus, de qvo *Joannes Imperialis* in Muſeo Hiſtorico, & alii. Hunc in Aulâ Romanâ ſpecimen χρυσοποιητικὸν edidiſſe *Jo Andreas JCtus* liqvidò atteſtatur, & contradixit hactenus nemo. In publico verſantur ſcripta ejus Varia: *Roſarium Arnaldi* [nam aliud eſt *Roſarium Philoſophorum*] *Flos Florum*, *Epiſtola Chemica ad Regem Neapolitanum*, *Novum Lumen*, *Practica Arnaldi* ad Papam qvendam, *Speculum Alkymiæ*, *Qvæſtiones Bonifacij VIII cum reſponſis Arnaldi*, *ſemita ſemita*, &c. De qvibus, ut verbo nos expediamus, ita cenſemus; In *Roſario ſuo* occultat ſe ſe, & curſum ſermonis aliena inſerendo ſæpe amputat; In *Flore Florum* Regi Arragonum dicato procedit diſtinctiùs, qvæ tamen ibi de amalgamate Veneris & ſpiritu Vini inculcat, omnia figurato ſenſu intelligenda. In *Epiſtolâ ad Regem Neapolitanum* recto ſubinde tramite incedit, ſed mox iterum prævaricatur. In *Novo Lu*-

mine

mine paullo clariùs ſe explicat per intervalla, agnoſcitq; inter alia ingenuè, ſe per alienam doctrinam, cognitionem Elixiris hauſiſſe. Et poſtea: *Nunquam vidi*, inqvit, *quenquam, præter Magiſtrum meum, qui opus ſuum in debitâ materiâ applicaret.* In *Practicâ ſuâ* methodum procedendi, regimen caloris, qvalitatem cai bonum, tempora colorum ſatis apertè deſcribit, notatq; putredinem aliqvando qvadrageſimo die, aliqvando non niſi centeſimo [ſc. ob materiam non ritè purgatam, ob calorem ſegniùs adminiſtratum] ſupervenire, immò aliqvando nè tum qvidem apparere, adeſſe tamen ſub pelle eminentiori materiæ, adeoq; elementa ſatis ſecurè conjuncta eſſe. Interea primum opus præparationis & hîc prætérit. In *ſpeculo Alkymiæ* de primo opere velut in tranſcurſu qvædam attingit, ſed mox ad ſolennes ſe refert tenebras, cùm tamen illo ignorato cætera omnia ignorari neceſſe ſit. In *Reſponſis ad Bonifacium VIII.* intelligenter progreditur, ſed & de nodo Gordio ſolvendo ibi nihil. Interea *Gobro* contrarius videtur, ſcribens, *Lapidem non poſſe fieri ex ſolâ aquâ vitæ Philoſophicâ*; qvanqvam enim & hanc viam operoſiorem agnoſcat *Geber*, procedere tamen aſſeverat; forſan, qvo calle non inceſſit ipſe, eo neq; incedi poſſe autumans. In *Semitâ ſemitæ* Pontifici Romano, Benedicto IX inſcriptâ admonitiones qvasdam inſpergit, non poenitendas, legiq; illud opuſculum cum curâ meretur.

XXIII.

Raymundus Lullius, ut notior, celebriorq; omnibus ferè Chemicis, ita judiciis doctorum magis fuit expoſitus. De ejusdem vitâ, morte, geſtis (excipio ſcientiam ipſius arcaniorem, qvam vivus diſſimulavit) nemo rectiùs cenſuerit *Vincentio Mutio* (libro II. de Hiſtoriâ Majoricanâ) viro erudito, cordato, & teſtimonii fide digniſſimis inſtructo. Titulus libri: *Hiſtoria del Reyno de Mallorcâ, que eſcrivio Vicente Mut, ſu coroniſta ingeniero, y ſu Sargento Mayor por ſu Mageſtad, Anno 1650 fol.* Approbavit cenſurâ ſuâ ſcriptum hoc *Fray Miquel Torres*, Letor jubilado, & definidor de la Provincia de Mallorca 1. Octobr. Anno 1650, idq; nomine & auctoritate Epiſcopi Majoricani, Thomæ de Rocamora. Scriptus autem hic liber in Regali conventu S. Franciſci civitatis Majoricanæ, qvod ideo addu-

adducitur, ut de morte *Lullii*, qvi ibidem ſepultus recubat, conſtet evidentiùs. Nam qvæ de vitâ *Lullii* ſcribit Anno 1605 *Ivan Segui* (non Segui) nec *Mutio* adverſa ſunt, nec ignota, nec à *Bzovio*, Lullii inimico magni æſtimantur. Secundum ergo hunc *Mutium* natus eſt *Raymundus Lullius* in Inſulâ Majorcâ anno Chriſti 1235, nec diſſentit vel *Segui*, vel *Lucas Wadingus*: obiit autem anno ætatis octogeſimo, hoc eſt, anno Chriſti 1315, vigeſimo nono Junii; & qvidem Bugiæ in Africâ martyrio coronatus. Eundem mortis Lullianæ annum deſignat. J. f. *Bullart* in Academ. ſcientiarum, eundem *Ludov. Morerus* in grandi Dictionario Hiſtorico; eundem *Joann. Imperialis* in Hiſtorico Muſeo, eundem *Odoricus Raynaldus* in Añalib. Eccleſiaſticis. Et qvid multa? leguntur, ex fide inſpicientis *Mutii*, ſepulcro ejus inſculpti hi verſus in eâdem inſulâ (nam à morte eò transportatus fuit à *Stephano Colon*, & *Ludovico de Pa-ſtorgâ*)

> *Raymundus Lulli, cujus pia dogmata nulli*
> *Sunt odioſa viro, jacet hic in marmore miro,*
> *Hic M & CC. Cum P. cæpit ſine ſenſibus eſſe.*

ubi Mccc deſignant añós 1300, & P, ut decima qvinta litera alphabeti indicat 15. *Wolff. Juſti* teſtimoniũ (qvod in Chronolog. Medicâ videtur his adverſari) ut ab imperito aliqvo Chronologo excerptum, parũ, imò nihil habet ponderis. Multò minus id ſvadet diſſenſũ, qvòd in ſcripto *Lullii* de Mercuriis narretur *Lullius* Mediolani cum ſociis añó Chriſti 1333, lapidis Philoſophici opus abſolviſſe; neq; enim ulli rerũ & temporũ gnaro ignorari poteſt, qvàm fœdè ab imperitis manibus collutulata ſint *Lullii* ſcripta. Et vel unico illo idem clariſſimè oſteñditur, qvòd *Lullius* in *Compend. Animæ* inducatur tanqvã inſcribens libellũ ſuũ *Ruperto Anglorum Regi*, & mox ibidẽ adjiciat, m ſſũ *Ruperto* librũ per *Edoardum Regem Anglorum*, cùm conſtet apertiſſimè, ſeculo Lulliano nullum Rupertũ Anglis imperaſſe. Deinde in *Teſtamento Lullii ultimo* hæc leguntur: *Robertus anteceſſor Regis Caroli tyrannus incarceravit Lullium, & theſaurum ejus diſtribuit cum multâ ſangvinis effuſione, ſed malâ morte periit.* Qvæ recitâſſe, eſt refutâſſe, cùm hiſtoriæ temporis illius adverſiſſimæ ſint.

XXIV.

His ita in anteceſſu libatis reſtat ſæpe vexata quæſtio, an *Raymundus Lullius* potuerit Edoardo id nominis (poſt *Wilh. Conqueſtorem*) tertio, ita appellato, Anglorũ Regi ſex milliones ex auro Chemicâ arte confecto ſubminiſtrâſſe ad bellũ contra infideles gerendũ, & Edoardũ acceptis pecuniis arma mox vertiſſe in Gallos. Id quod licet Anglorũ nonnulli, & ab us invitati alii viri docti ſcribere ſuſtineant, fieri tamen potuiſſe nego, imò pernego. Edoardus enim tertius non niſi triennis erat, obeunte in Africâ *Lullio*, nec gubernaculis Regni Anglici admotus eſt, ante añum Chriſti 1326, hoc eſt, multis à morte *Lullij* añis, de quo teſtantur *Anglorum Hiſtorici* uno ore, & Belgæ, Galli, Germaniq; ſimiliter. Aut ergo traditionẽ illâ *de ſex auri millionibus* falſâ eſſe oportet (licet *Cambdenus, Seldenusq;* pertendant veram eſſe) aut Edoardo I. patuit illa Raymundi liberalitas: Nam Edoardus II. infelix Princeps, nec bella geſſit, nec in Palæſtinam cogitavit; ſed *primus* magnas ibi res geſſerat, Parente adhuc vivo; & ſceptro admotus parabat in Syriam certis conditionibus reditum, quemadmodũ ex *Odorici Raynaldi* Annalibus, ex *Floro Hiſtorico* Weſtmonaſterienſi, aliisq; colligimus. Vox *Weſtmonaſterienſis*: *Edoardus I. gravi morbo implicitus*, inquit, *prope Burdegalam decubuit, & ab eo recreatus crucem induit, atq; à Legato Papæ Chriſtianorum exercitûs dux creatus eſt. At poſtea levisſimâ ex cauſâ devota DEo arma in Gallos vertit*. Convenit præterea Edoardi I. ætas Carolo, Rupertoq;, Siciliæ, ſive mavis, Regni Neapolitani Regibus, Edoardi primi affinibus. Ideoq; Edoardus primus ex Syriâ reverſus beneficè exceptus eſt à Carolo primo Siciliæ Rege, fratre Ludovici Sancti. Hujus Caroli filius, Carolus ſecundus dictus, ſuccedit Patri, anno Chriſti MCCLXXXII, Romæq; à Pontifice coronatur anno MCCLXXXIX, liberatus tandem à carcere Arragonio per Edoardum primum. In hujus Caroli ſecundi, demortui locum ſubrogatur Robertus, anno MCCCIX, ſex annis ante mortem *Lullii*, de quo diſſertè teſtantur *Chr. Beſoldus, Felinus Sandæus, Collenucius*, alii. Ex hac ſtrictâ trium Regum amicitiâ effectum eſt, ut Lullius his omnibus ſcriberet, omnes demereri conaretur. Sed ſi horum ætas cum Edoardo

ter-

tertio conferatur, jam omnia diſcordabunt. *Cremeri Abbatis* traditio patitur ſuos manes, & non vixiſſe Cremerum ſub Edoardo primo, unde probabitur? Qvis etiam credat *Lullium* veniſſe in Angliam primò eqvidē victum precibus *Cremeri*, & aliqvot demum annis poſtea (poſt miſerias carceris ab Edoardo intentatas) ad ejusdem Edoardi interceſſionem? Diſertè enim *Lullius* in *Compendio Animæ transmut: Vidimus*, inqvit, *hæc omnia, dum ad Angliam venimus propter interceſſionem domini Regis Edoardi illuſtriſſimi.* Qvis credat Edoardum, fugiente Lullio, non mancipaturum fuiſſe carcere præſentē adhuc Cremerum, ſocium ejus, & arcani qvoq; deſiderati participem? Colophonis loco annectatur illud *Theodori Mundani*, ſapientiſſimi Philoſophi, in nuperis Reſponſis ad *Edmundum Dickinſon*, anno MDCLXXXVI Oxoniæ impreſſis; *Inculpata fides regiſtris*, inqvit, *innoteſcit, quòd patriota veſter Riplæus per multos annos ſucceſſive centies mille libras Equitibus Rhodienſibus miſit, ad Suſtentandum bellum adverſus Turcas & Raymundus Lullius Edvardo primo Angliæ Regi ſex myriadas aureas in ſacro bello terrâ ſanctâ geſto ex pendendas munivit: quas ipſe in Æde S. Katharinæ propè turrim Londinenſem fecerat.*

XXV.

Verùm ultra inſtitutum progreſſus ad *Lullium* redeo; qvi palàm agnoſcit, qvâ eſt ingenuitate, ſe proprio Marte nihil ſolidum potuiſſe in Chemicis invenire, adeoq; ante cognitum *Arnoldum* ſcripſerat (qvod imperitiam ejus Chemicam perpetuam malè interpretatur *Muesm*;) *Alkymiſtas habere occaſionem flendi.* Verùm ut ipſe explicet fontes ſcientiæ ſuæ in hoc genere in *Codicillo ſuo* ita inſurgit: *Cum ſolâ præſumptione & temeritate ſcientia hujus naturam firmiter intelligere credebamus, nec eidem ullo modo intelleximus, donec tempus adfuit, in quo ſpiritus non immediatè, ſed mediatè per Magiſtrum Arnaldum de Villâ Novâ, qui immediatè ſuâ largitate inſpiravit in nobis reficientur.* Item in *Experimentis*: *Non potuimus*, inqvit, *ſicare hoc oleo, donec ab amico Villanovano edoceremur.* Item in *Teſtamento ultimo*: *Arnaldus Magiſter meus non uſus eſt alio furno, quàm ſequenti.* Intereà nemo negaverit, plurimas ineptias per inſcitiam temporum, librariorum, invidorum, *Lully* ſcriptis aſſutas fuiſſe;

qvas à nucleis ſecernere curioſi eſt, & in Magiſterii ignis probè ſubacti. Fortaſſis & qvædā ex *Raymundi Lullii de Termgâ*, hominis inepti placitis, & *germano Lullio* poſterioris, ejusdem ſcriptis, injuriâ temporum ſe ſe immiſcuere; id qvod *Majoricano* tamen *Lullio* vitio verti nullo modo debet. Qvod ad ſcientiam *Lully* in Chemiâ ſecretiori attinet, nemo facilè ipſum vicerit hinc ſubtilitate ingenii, & ſententiarū illuſtriū, de intimis Artis myſteriis, copiâ, illinc occultandi ſe ſe calliditate, & prævaricandi ſtudio.

XXVI.

Qvicunq; proceſſus Lullianos ſeqvitur, jam vergit in præcipitia; nuſqvam enim magis fruſtratur Lectorem, qvàm in hoc paſſu; aliqvando ſinceriſſimè loqvi putabis cùm nihil planè veri ſubſit: echeneidem qværis in alto mari, aciculam in ingenti metâ fœni amiſſam, & tamen, ſi inqviras ſollicitè eſt in illo mari echeneis, eſt acicula, ſed duce fortunâ opus, ut nemore in tanto aureus ille ramus inveniatur. Proinde non tam verbis *Lullij* inhærendum, qvam ſparſis hinc inde profundis ſcientiæ illius monitis, obſervationibus, præceptis. In prolixâ illâ *Lapidis Theoriâ* praxin diverſis locis aperit ſatis intelligenter, ſed in adjunctâ *Praxi*, mera ferè obtrudit putamina. In *Transmutatione Animæ* rectè qvidem profitetur, materiam eſſe animam metallicam, ſed qvæ de ſpiritu vini, & aliis, permiſcet, omnia longè alio ſenſu capienda. In *Codicillo* multa egregiè præcipit, qvæ alibi fruſtra qværas, multa etiam aliena ingerit, qvæ cùm cantu Sirenum, ſurdâ aure prætereunda. In ſuo *Vade mecum* viâ qvadam nativâ incedit, ſine multis proceſſuum labyrinthis, ſed præcipuum magiſterii punctum tacitus omittit. In *experimentorū libro* lubrica ſunt ferè omnia, & pauca ſani coloris. In libro, *De Mercurijs*, ſibi ſimilis apparet, hoc eſt, caliginoſus & anceps. In *Elucidatione Teſtamenti* diſtinctius, apertiusq; incedit, non ſine fructu Lectoris attenti. Inter alia hic bene: *Tres lapides*, inqvit, *deſcripſimus mineralem, animalem, vegetabilem, cùm unus duntaxat ſit lapis noſter artis, scil. mineralis, qvia mineris eſt, animalis, qvia animā habet, vegetabilis, qvia creſcit, & multiplicatur.* De cætero, vulgatū illud ſuum χρυσ[illegible] ſtudium nè hìc qvidem obliviſcitur. Vox ejus ibidem. *Librorum noſtrorum*, inqvit, *compoſitio, nihil aliud eſt, qvàm fa-*

ſagacis ingenii ſubtilitas ad Artem noſtram celandam. Eſt tamen & hic, ubi ſe aperit, & qvaſi furtim ſcintillas veri manifeſtat, ſecundum illud *Poetæ, Quo minimè credis gurgite, piſcis erit.* Ex *Accurtationibus*, qvi plumbum Philoſophorum intelligit, aliqvid commodi poteſt exſculpere, alioqvin vagabundus errabit. In *Repertorio* illud non perfunctoriè conſiderandum: *Sol non jungitur Mercurio niſi per ſubſtantiam mediam.* Item. *Facit enim terra in decoctione ſuâ multas glandulositates, ſive gibboſitates, ad modum ampullarum, in qvibus apparent omnes colores mundi.* In *Teſtamento ultimo* de neceſſariâ illâ præparatione primâ qviddam velut in tranſcurſu attingit, cætera gryphis ſimilia. In *Poteſtate divitiarum* verbis ditior eſt, qvàm monitis ſalubribus. In *Claviculâ* illud ſeriò intuendum: *Argentum*, inqvit, *vivum vulgare non poteſt eſſe argentum vivum Philoſophorum, quocunq; artificio præparetur, qvia vulgare non poteſt detineri in igne niſi per aliud argentum vivum corporeum, qvod ſit calidum & ſiccum, & magis digeſtum. At noſtrum eſt magis digeſtum, cui ſi jungitur vulgare, nunqvam ſeparantur, immò vertuntur ſimul in purum metallum, immò in Medicinam tranſmutantem.* Præter hæc Lulliana, qvæ in publico exſtant, varia adhuc *ManuScripta* Lulliana circumferuntur, qvæ inter lecta mihi *Inveſtigatio ſecretorum Divini Raymundi Lullii, Matrimonium Solis & Lunæ, Clavicula ſecreta, Liber Magiæ Naturalis, Liber de ſecreto ſalis urinæ, Teſtamentum Mineralium, Lapidarium*; ſed plura hinc inde audio deliteſcere in Iarariis Eruditorum. Qvòd ſi tamen ex mihi inſpectis *Manu Scriptis* judicium de reliqvis ferendum, qvi ex editis libris Lullianis ſapere in hoc argumento non didicit, ex *Manu Scriptis* vix fructum colliget duraturum.

XXVII.

Margarita pretioſa Petri Boni Lombardi, anno Chriſti MCCCXXX in civitate Iſtriæ *Pole* concinnata, ab ovo, qvod dicitur, progreditur, & prolixè, more Ariſtotelico veritatem Artis Chemicæ per rationes non erubeſcendas confirmat, atq; tuetur; opuſculum tyronibus utile, incredulis in rectam viam redigendis pæne neceſſarium. Id tamen ex lectione hujus ſcripti colligere mihi videor, Artem, qvantum qvidem ſola theoria polliceri poteſt, cognitam ſatis fuiſſe huic *Lombardo*, verùm, cùm hæc ſcriberet, nondum cer-

tâ

eâ praxi ſtabilitam. Vox ejus pag. mihi DCCLXXXXIII. *Tenemus*, inqvit, *qvod ſcripſimus, ſicut ſecundum rationem noſtram, & experientiam nondum completam perpendere potuimus.* Neſcio cur *Gabriel Plats* Anglus peculiari ſcripto omnia ferè *Lombardi* enervare, & in fumos vertere ſatagat.

XXVIII.

Avicenna (aliis Ali-Ibn-Tiana) *Chemicus*, ſive fuerit vetuſtior ille Arabs, ſeculi XI ſcriptor, ſive, ut credibilius, alius eo recentior (qvod *Gebrum* ſubinde alleget) nobis hic haud magno habetur diſcrimine. Id certum, qvæ de Arcanis Chemicis commentatus eſt, olere lucernam, & ſatis prodere experrectum in his ſacris ingenium: neq; temere invenias alium in toto procedendi curriculo, in materiâ, coloribus, projectione clariùs differentem, & ratiocinantem ſubtiliùs. Epiſtola tamen *Avicennæ de Re rectâ* &c. inter nubes vagatur, & caligine ſuâ magis adeo turbat, qvam inſtruit veritatis avidum.

XXIX.

Joannes de Rupeſciſſâ, auctor ſcripti *de confectione veri lapidis*, vidit, ut vero ſimillimum, viam, qvâ itur ad palatium Regis; ſed dum in Vitriolo Romano, ejusq; ſpiritu callidè materiam operis magni collocat, alia omnia animo concipiens, Candidatis Artis magis adeo obeſt, qvàm prodeſt, invento tamen fornacis Philoſophicæ non incomodè ipſis gratificatur. Vixit poſt *Lulliū*, qvē iterū, iterumq; allegat. Qvæ *Alberto Magno* attribuuntur ſcripta Chemica, ejusné ſint, an recentioris alicujus dubitari ſolet, qvòd vulgò *Alberti* libris reliqvis non ſocientur. Qvam ut nos hîc controverſiam mittamus, id putamus ſatis conſtare, ſcripta hæc ingenii maturi eſſe, nec dedecere acutum Philoſophum: videmus eum in citationibus optimorum ſcriptorum ita verſatum, in tabulæ ſmaragdinæ explicatione ita ſolertem, ut de ſcientiâ ejus Chemicâ non niſi optimè ſperare liceat. Inter alia, vox ejus: *Qvod qværebā, tandē inveni, non ex meâ ſcientiâ, ſed ex ſpiritûs ſancti gratiâ.* Id tamen non inficiandum, opuſcula hæc, qvæ *Alberto* qvoq; attribuuntur, *Alkymia, Concordantia Philoſophorum, compoſitum de compoſitis, ſecretorum opus &c.* nondum initiatis ob ſolennes tenebras, parum profutura.

XXX

XXX.

Roſarium Philoſophorum, à qvocunq; tandem compoſitum, veſtigia ſeqvitur veracium Philoſophorum non impari greſſu, multam tamen etiam arenam ſine calce admiſcet, nec ſecretum Artis niſi parciſſimè delibat. Inter apophthegmata ejus hoc eſt: *Via univerſalis eſt facilis, & rara, particularis difficilis, & laborioſa.* Item, *Conceptio eſt, cùm terra in nigrum ſolvitur pulverem, & incipit aliqvantulum de Mercurio ſecum retinere.* Auctorem autem, cùm hæc ſcriberet, nondum vidiſſe operis coronidem, argumento ſunt, qvæ ſeqvuntur: *Hæc omnia*, inqvit, *vidi in diebus noſtris uſq; ad Leonem, depinxi tamen uſq; ad complementum, licet non viderim*; laudanda ingenuitas; Qvæ de carbonibus juniperi adjicit, non ſuſtinent exſpectationem. Eſſe autẽ hoc ſcriptũ *Roſario Arnaldi* poſterius, ex eo colligas, qvòd etiam Arnaldum alleget. *Scala Philoſophorũ* Anonymi varia monet ſatis aptè, ſed ubi ad nodum Gordium venitur, conticeſcit. *Opus Mulierum*, & *Ludus puerorum* minoris ſunt momenti, qvàm ut cum nobilioribus Artis Magiſtris conferri mereantur.

XXXI.

Correctio fatuorum Anonymi, ſcripta, ut patet, poſt ætatem Villanovani, non inutilis eſt Candidatis Artis libellus, præceptionibus etiam egregiis freqvens. Inter qvas etiam illa: *Sulphur vulgi metallis eſt extraneum, & contrarium, qvia ſemper inficit, & denigrat, & corrumpit, qvocunq; modo præparetur. Si autem calcinatur, in terram abit ut pulvis mortuus* Seqvitur *Incertus* qvidam de Arte Chemicâ, non imperitus ille qvidem, ſed caligine nimiâ circumfuſus, licet dictio ejus probè latina ſit, immò polita, & nitida. *Liber Secretorum Calidis*, filii Jazichi, eſt profundi & reconditi ſenſus, cui tamen ſi nihil luminis afferas, parum inde lucis reportabis. Expendi meretur illud ejuſdem. *Qvis eſt ex illis probatoribus, qvi valeat duo, vel diverſa conjungere, qvorum centra ſunt diverſa, niſi poſt converſionem naturæ eorundem & mutationem ſubſtantiæ.* *Merlini Allegoria* nihil habet, qvod improbetur, ita placitis aliorum Philoſophorum reſpondet.

XXXII.

Clangor Buccinæ non laſſat alienis, ſed inſtruit neceſſariis, varia etiam adjicit, qvæ non ita clarè ab aliis definiuntur: dignum ſanè

nè opuſculum, qvod Curioſis ſæpe legatur, & probetur. Multos emendâſſet, (niſi ſibi ſaperent) illud ejusdem: *Corpus perfectum in ſuâ craſſitie permanens minimè virtutem habere poteſt ſeparandi terram ſulphuream à commiſto imperfecto, & convertendi ipſum commiſtum ad ſuam perfectam naturam.* Item, *ſi non ſublimaveris debitè id eſt, donec nullus materia relinquat fæces, erit aurum & argentum inde veneus, obſcurum.* Hic mirari ſubit Interpretem *Parvi Agricolæ*, qvi ex unâ librâ craſſi ſubjecti aſſerit ſe ultra octo uncias puræ & præparatæ materiæ poſſe elicere, *Scriptorem* autem *Clangoris Buccinæ* vix drachmas duas. Verba *Clangoris* hæc ſunt: *Ex integrâ librâ menſtrui vix medium lothonem habebis, qui facit ad tincturam.* Sed nimirum *Interpres Agricolæ* de minerâ ſaturni dictum explicat, *Clangor* autem in liqvorem alium nobiliorem digitum intendit.

XXXIII.

Theſaurus Philoſophiæ Anonymi, liber claſſicus eſt, & à fundamentis pandere myſteria Artis laborat, qvantum qvidem religio Chemica indulget. Nec facilè alius præparationis ſecretum aperit diligentiùs; cùm q; memor ſacramenti neceſſe habeat qvædam abrumpere, mutilare alia, ſubjicit ingenuè: *Sic ea tranſponunt, quæ ſtultis pandere nolunt.* *Cymbalum aureum* Anonymi, non inficetum ſcriptum eſt, ſed nec pleni roboris tamen. Alii per certa intervalla ignem ſolent intendere, hic in eodem ſtatu à principio ad finem perdurat. Audiamus loqventem: *In omnibus*, inqvit, *gradibus ignis unus & æqualis eſſe debet, talis ſcilicet, ut materia non elevetur, ſed in fundo quieſcat.* Et id novum: *Pendeat*, ait, *vas in ſummitate furni, quò mollis calor circumeat, non autem ſecta, aut cineres imponatur.*

XXXIV.

Aurelia occulta Philoſophorum Senioris, opus pium in theoriâ, in praxi ſaniorum dictis congruum, ut ideòq; tyrones non injuriâ ad legendum invitet. Parabolæ ejuſdem ingenioſa, & per nebulam veritatis viam commonſtrans. Unum hic audax *Senioris* promiſſum cernitur: *Ars hæc*, inqvit, XII *horis addiſci, & octiduì ſpatio in opus, ac effectum deduci poteſt.* Qvin immò vel unicâ horâ addiſci poteſt, ſed octidui ſpatio abſolvi operis complementum qvis credat? præter unum illum *Helvetii præmonſtratorem*, qvi totam operationem incluſit

ſit triduo. *Senior Zadith* Arabs non ſine acumine perſeqvitur argumentũ ſuum, verùm & ſæpius Oedipo conjectore indiget: clarior omnibus dictis ejus *figura* illa eſt *novem Aquilarum*, qvæ ſi penitus inſpiciatur, diſertius myſterium enucleat, qvàm ſententiæ *Senioris* univerſæ.

XXXV.

Conſilium Conjugij de maſſa ſolis & Lunæ Anonymi, in tres diſpeſcitur libros, qvorum ſecundus præſtantior eſt, ut rationibus, monitisq́; ſalutaribus refertus, primus & tertius non poenitendi, ſed ſecundo neutiqvam pares. Ex horum lectione niſi proficias, crede vel fata, vel hebes ingenium obſtare. *Lilium inter ſpinas*, verè ſpinoſum opus eſt, &, ut paucis multa, tenebricoſum. *Practica Ortulani*, ſive *Hortulani* itidé ob inductas tenebras intellectu difficilis.

XXXVI.

Dicta Alani nubila ſunt, & provectum reqvirunt lectorem. *Secretum Jodoci Greveri* ſatis recto tramite circa initia procedit; eſt tamen, cur ſuſpicer eum ad complementum operis non perveniſſe; qvid enim perfectionis materiæ jam præparatæ accedet ex multis Antimonii floribus, qvos largiter ſuperaddit? Ut taceam, non videri, materiam à *Grevero* ante conjunctionem legitimè purgatam eſſe. *Correctorium Richardi Anglici* prudenter, & ex arte elaboratum eſt, ſed ita ut per intermiſſa aliena genus profanum arceatur. Unicam ejus ſententiam advocare huc non piget, ut meditatione profundâ dignam: *Mercurius crudus*, inqvit, *diſſolvit corpora, & reducit ea in primã materiam, ſed Mercurius corporum hoc facere non poteſt; eſt enim propter cruditatem ſui ſulphuris, quod in primâ habuit terrâ albâ, ex quâ cum aquâ clarâ factus eſt initio, quia illud crudũ ſemper appetit corrodere, quod ſua natura vicinius eſt. Sed Mercurius corporum facere id non poteſt, quia per congelationẽ illud crudũ ſulphur, quod antea in illo fuit, eſt alteratũ in naturâ, & ideo non corrodit ſicut primũ, nec ſeratum aperit, ſed unius vis non manat in aliũ, licet ſint ſluctualiter conjuncta.*

XXXVII.

Georgij Riplæi XII Portæ publicum jam diu applauſum conſecutæ ſunt, tanqvã germanæ magni Operis janitrices, & qvidem

meri-

meritò ; nam ſtylo ita temperato apertæ ſunt, ut prædeſtinatū, hoc eſt, attentum, piumq; lectorem non difficulter admittant, irruenti autē manibus illotis Centauro opponant modeſtè obicem. Intelligeretur etiā vulgo *Riplaus*, ſi tractu continuo proceſſum ſuum proſeqveretur, nunc, more *Gebri*, ſpargit variis locis mella ſua, qvæ jungere, & in favos ſtipare circumſpecti eſt. Inter prima Artis tentamenta trutinentur Candidati illud *Riplæi*: *Lapis noſter eſt vapor potentialis metalli: inviſibile profectò eſt hoc menſtruū, quanquā cum ſecundâ aquâ Philoſophicâ apparere poteſt formâ aquæ claræ.* Floruit *Riplaus* Edoardo IV regnante, eidemq; anno Chriſti MCCCCLXXVII opus hoc dedicavit; artem didicit non à *Lullio* licet eum qvandoq; alleget, non à Cremero, de qvo omnia incerta, ſed ut ipſe agnoſcit: *ſecretum in longinqvis regionibus didici, & mihi indigno Divinitus concreditū eſt.* Ita tamen Divinitus, opinor, ut interceſſerit, DEo volente, Magiſtri opera; id qvod perſvadere videtur dictū ipſius alibi pronunciatum, ubi: *hoc meus Doctor*, inqvit, *mihi oſtendit*. Simili ratione in *Codicillo Lullius* profitetur ſe Divinâ inſpiratione artē edo ctū; & nihilominus in eodē libro ita ſe explicat, ut non immediatè, ſed mediante *Villanovano* geſtum id eſſe agnoſcat. Cætera ſcripta, qvæ *Riplao* attribuuntur, & in Germaniâ leguntur impreſſa vel *Riplaū* non fatentur Auctorē, vel ab eodem nondū veris myſteriis initiato profecta ſunt.

XXXVII.

Circa ætatem *Riplæi* prodiit in hoc genere *Thomæ Northoni Ordinale*, qvod & in lingvam Germanicam tranſiit: item *Samuelis Northoni Conſiderationes in Alkymiâ* & *Ejuſdem Alkymia complementum*. *Conſiderationes Samuelis* tenebris involutæ ſunt, in *Complemento* paullò clariùs ſe expedit *Thomæ Ordinale* magis probatur, & qvantum conjicere licet, viâ Regiâ procedit. Scripſit principatū Edoardi IV. qvem narrat ejus fuiſſe humanitatis, ut *Daulionum* ad ſe productum à *Delviſio*, tanqvam magni ſecreti Chemici conſcium, immunem, liberumq; à ſe demiſerit; *Delviſium* autem poſtea capite truncatum fuiſſe, de qvo conſulatur *Stow* in Annalibus. Sed de *Thomæ Northoni* ſcripto, ut & reliqvis lingvâ Anglicâ per *Eliam Aſhmole* publicatis, nimirum *Gothofredo Chaucer*, *Monacho nigro*,

Car-

Carpentario, Charnoc, Blomfeldio, Robinſono, Gowero, accuratius judicabunt, qvi idiotiſmorum lingvæ ejus, qvam ego, intelligentiores ſunt. *Somnia Daſtini* ab *Aſhmole* Anglicè edita, cùm jam ante in lingvam latinam abierint, illam mihi exprimunt ſententiam, eſſe *Viſionem Darſtenii* (ita interpretor *Daſtin Dreams*) bene conceptam, & ſecundum præcepta Artis, legitimè diſpoſitam. *Roſarium* autem *Dauſtenii Angli* eſſe qvidem obſcuriori filo contextum, ſed non ſine evidentibus hinc inde magnæ Artis veſtigiis. Inprimis unum *Dauſtenio* excidit dictum, qvod multis aliorum ſententiis præferendum eſt.

XXXVIII.

Thomæ Aquinati etiam locum inter Chemicos indulgent nonnulli, attribuitur eidem libellus, qvi *Secreta Alkymiæ* inſcribitur; item alius, *de Eſſe, & Eſſentiâ Mineralium*. Qvicqvid horum ſit, ipſa hæc ſcripta non ſunt magni momenti, immò indigna tam nobili Auctore, & caligine obſepta. Agnoſcit tamen, qvisqvis eſt ille *Thomas*, ſe regulas Artis ab Alberto traditas ſectatum. Et mox: *Seqvere*, inqvit, *Divum Albertum Magnum, Magiſtrum meum*: id qvod cum ætate utriusq; parum convenit; obiit enim *Thomas Aqvinas* anno Chriſti MCCLXXIV, & *Albertus Magnus* demum anno MCCLXXX, ſecundum *Petavii* calculum, qvomodo ergo Thomas appellare potuerit Albertum (licet antea Magiſtrum ſuū) *Divum*, non ſatis aſſeqvor. Opuſculum *Johannis Mehung* obſcuri nominis eſt, & luce optatâ deſtitutum. Neq; aliter cenſendum de *Epiſtolâ Antonii de Abbatiâ*, de *Johanne Belye, Joanne de Laſnioro*, de *clave Sapientiæ Alphonſi*, & ſimilibus. *Naturalis Philoſophia magni Lapidis Jo. Saigner* magis adhuc exerrat, ut cujus opus ex ſale comuni variè ſoluto, & divexato procedit, id qvod a fontibus Antiqvorum Philoſophorum alienum eſt.

XXXIX.

Vellus aureum, ita dictum, Rorſarchi anno Chriſti MDXCIX impreſſum ſcatet nugis, & impoſturis. Qvæ ibi *Salomon Triſmoſin* ſive ex propriâ Encheireſi, ſive ex itinerum ſuorum curriculo in unum comperit, omnia, ſi ut jacent, intelligenda, ſpirant ineptias. Nec ferè aliter de *Hieronymi Crinoti* proceſſibus ſentiendum. Nec

ſuccedit augmentum *Trithemij* ibidem ſignatum, ut nec *Tinctura Barthol. Korndorfferi*. *Speculum Ulrici Poyſely* pedem luto effert, & ſuprà cæteros aliqvid conatur; ſic & *Dialogus Philoſophiæ*. Qvæ ex *Rogerio Bacone* eidem Operi annectuntur, non contemnenda ſunt, eorundem tamen non tàm verba, qvàm ſenſus ſpectandus.

XXXX.

Dionyſius Zacharius Gallus varios errores ſuos recenſet, atq; poſt eos, in portum veritatis ſe perveniſſe aſſeverat; dignus, cui in hoc negotio habeatur fides, cùm & ſapienter in Opere ſuo, ad morem Antiqvorum verſetur, & monitis efficacibus Candidatos à lapſu & errore præmuniat. *Studioſos amatores*, inqvit, *rogo & admonitos volo, priusqvam operari incipiant, ut omnibus dubiis, quæ circa operationes in compoſitione neceſſariæ, verſantur, collatis, & quæ ſibi mutuò contradicere videbuntur, ænigmatum ayosoetationibus, & id genus aliis, animum adeò reſolutum, atq; liberum habeant, ut videant, ac intelligant, non niſi meras eſſe concordantias, non diverſorum, ſed vario modo prolatorum in unum & eundem ſenſum. Hæc eſt unica via cognoſcenda veritatis in hâc Arte præſertim.* Fatetur autem *Dionyſius Zacharius* ſe in rectam viam reductum eſſe ex lectione *Teſtamenti Lullij*, & *Codicillo Ejusdem*, collatis cum epiſtolâ, qvam *Lullius* vicinus morti ſcripſit Regi Roberto, &c.

XXXXI.

De *Nicolai Flamelli* ſcientiâ Chemicâ adverſis certatur ſententiis. Qvi Chemici profeſſione ſunt Pariſiis, oſtendunt figuras ad ſepulcrum ejus hieroglyphicas, qvibus Artem totam ſuccinctè incluſam volunt; qvi ab his diſſident, omnia alia de cortaſis divitiis ejus congerunt, de qvibus pluribus agit celeberrimus *Morhofius* in *Epiſtolâ* de metallorum tranſmutatione; ego rem in medio relinqvo. *J. Aurelio Augurello*, licet non humillimi ſpiritus carmine Artem exponat, parum in his ſacris tribuendum exiſtimo, qvia parum ſcientiæ ejus Chemicæ defert *Lilius Gyraldus*, & alii populares ejus, qvibus vel facie, vel famâ erat cognitiſſimus. Certum qvoq; eſt, Leonem X Pontificem Romanum, librum hunc ſibi dedicatum irriſiſſe, & laborem ejus inanem crumenâ vacuâ ad *Augurellum* remiſſâ inſtituiſſe compenſare, addito mordaci dicterio

rio, nihil illi qvi hanc Artem calleret deeſſe præter crumenam, cætera de ſuo poſſe ſubminiſtrare.

XXXXII.

Iſaacus Hollandus qvis fuerit, qvando præciſè vixerit, obſcurum eſt; *Paracelſi* pleraq; ipſi deberi, ſunt qvi exiſtiment, ſed incerto itidem rumore. juniorem tamen eſſe *Alano* & *Villanovano*, ex eo conficitur, qvòd utrumq; in ſcripto ſuo advocat in teſtimonia. *Opera* ejus *mineralia* ſcatent proceſſibus, ſed ambiguis, & ex qvibus nihil certi, etiam poſt multos labores colligere licet, ita ex laboribus in labores credulum tyronem invitant. Eſt tamen, qvando minimè creditur, ubi veram aliqvam, & operi magno neceſſariam inſpergit ſententiam, ſed & id adeo rarò, ut deprehendi niſi ab eo, qvi aliunde lumen accepit, neqveat. *Colloqvium Bejeri* cum ſpiritu Mercurii habet, qvod abhorreas, ſi qvidem veram referc hiſtoriam, habet qvod inſtruat, ſi Auctor ſub velo fabulæ veritatem inſtituit patefacere. Qvæ ſub nomine *Lamſpringii* circumferuntur, reſpondent qvidem Antiqvorum ſententiis, ſed ſecretum Artis oblivione ſacrâ ſepeliunt.

XXXXIII.

Bernhardus Treviſanus, magni nominis Chemicus, & ſine controverſiâ abſolutus diſciplinæ hujus [licet extremo ſenio poſt infinita laborum inania] magiſter floruit circa annum Chriſti MCCCLXXXXX, familiaris Th: Booonienſi, Caroli VIII. Gallorū Regis Archiatro; cui etiam de toto arcano epiſtolá ſcripſit, prolixam illam, & ſolidis incumbentem fundamentis, qvam hodieq; Curioſi *Scripto Treviſani de Arte* longè præferunt, & meritò; nam licet & in *ſcripto ſuo* prudenter & doctè verſetur, articulum tamen illum de ſecreto Artis ita neceſſarium ibidem præterit; & utiliſſimas ad præparationis elementa monitiones ſilentio involvit, de qvibus *in Epiſtolâ* hinc inde, licet ſatis parcè commentatur; id agit tamen ut provectiores facilè aſſeqvantur, qvò metam intendat. Tyrones id hîc aſſeqvuntur, ut à ſpuriis Magiſtris diſcant, Treviſani exemplo, abſtinere, fortunam tamen operandi feliciter, neceſſe eſt, hauriant ab aliis.

XXXXIV.

Baſilius Valentinus, Benedictini ordinis Monachus, notiſſimus ſcriptor hodie, ſed qvi diu à morte ſuâ doctis tandem cœpit innoteſcere, aperta, ceu perhibent, per ictum fulminis columnâ Templi Erffurtenſis, in cujus medio diffracto ſcriptum ejus hactenus delituerat. Sed & hæc, utcunq; in vulgus etiam typorum miniſterio ſparſa, nullius certâ nituntur auctoritate. Scriptum ipſum omnibus ferè germanum, vereq; aureum æſtimatur; verumenimvero neq; *duodecim ejus claves*, ut jacent ſecundum literam, cuiqvam hactenus (qvantum conſtat) ſervierunt ad intrandum Regis palatium; neq; illa, qvæ ita ſanctè commentatur de Vitriolo, deqve particularibus, ceu vocant, qvenqvam optatæ adſtituerunt metæ, utcunq; toties ſacramenti religione fidê ſuam de veritate obſtringat. Ego, qvantum ex omnibus colligere licet, verum nihilominus Artificem puto fuiſſe *Baſilium*, ſed vel ab editoribus caſtratum, vel qvæ de *balneo pugilum*, qvæq; de *vitriolo* inculcat, alio longè ſenſu intelligenda, qvam prima fronte promittunt. De cætero, nemo dubitat *Baſilium* ætatem inter experimenta conſumpſiſſe; ſed experti itidem notarunt à ſcriptis ejusdem, qvalia hodie doctis exponuntur, parum in magno opere præſidii poſſe exſpectari. Qvin & nonnulli mihi familiares viri docti, & enchiriſeos Chemicæ gnari *Vitriolum* ad mentem *Baſilij* exqviſitiſſimâ diligentiâ eviſcerarunt, ſine ullo emolumento.

XXXXV.

Teophraſtus Paracelſus proavorum ætate celebris famam, qvã medicandi dexteritate acqviſivit, mordaci in Medicos dicacitate aut corrupit, aut ſanè imminuit. *Χειρουργίας* peritum fuiſſe nè qvidem inimici ipſius rotundè ſuſtinent negare, & *Oporinus*, domeſticus ejus, aliiq; oculatos ſe teſtes fuiſſe perhibent, de qvo plura *in Opere meo adverſus Conringium*. Et ſanè hoſpitem omnino eſſe oportet in lectione *Paracelſi*, qvi inficiari ſuſtinebit, multa ipſum, & variis in locis de hoc Arcano diſſeruiſſe. Agnoſcit qvidem ſemel atq; iterum *Lapidem* ab aliis deſcriptum ſibi ignotum eſſe, ſed rurſus alibi ſcientiam ſuam in hoc genere prædicat, & procedendi modum *libro de Vexatione Alkymiſtarum*, atq; alibi proponit, licet

ſatis

ſatis ſuo more rectè, ut ſunt ejus profeſſionis magiſtri ad ſimulandum, diſſimulandumq́; in eodem ferè ludo edocti, & ideo in ſcribendo, pollicendoq́; ſubrici, ut ſi, qui adhuc in vivis ſunt premantur à potentiori, ictum ſecuriùs eludant. Nolim interea ſpondere cuiqvam fore, ut ex lectione *Paracelſi* ad exſpectatam perveniat metam, qvòd ipſe paſſim teſtetur, nolle ſe præmanſum in os cujusqvam ingerere.

XXXXVI.

Michael Sendivogius (ſive is Auctor eſt *Novi Luminis Chemici*, ſive *Sethonius Scotus*, qvem Germani *Sidonium* vocant non multum refert) inter claſſicos Artis hujus ſcriptores omnium hactenus judicio ſolet numerari: Auctor ingenuus (qvantum permittit religio Philoſophorum) & ſine proceſſuum commentis, ſine involucris, ſubricisq́; verbis ſententiam ſuam aperiens, in parabolâ etiam liberior, & propior veritati; ſed ne qvid diſſimulemus, in illa ingenuitatis imagine callidus, & aliò vertens calamum, aliò mentem; adeo ut qvi preſſiùs, ſecundum literam ipſum ſeqvuntur, facilè abripi poſſint in devia. *Dialogus ejus* inter Mercurium & Alkymiſtam, lepore ſuo & jocis blanditur, ſed in principe nodo non ſe ſatis explicat. Exſtat & *Tractatus Sendivogii de ſulphure Philoſophorum*, non ſi perfunctoriè ſcriptus, ſed tamen, ut ex certis liqvet indiciis, *Sendivogio* neqvaqvam attribuendus.

XLVII.

Aquarium Sapientum (Waſſerſtein der Weiſſen) à *Jacobo Böhm* tantopere commendatum, incerto Auctore, experitur doctorum judicia. Ipſe Scriptor Adeptorum [ceu vocant] claſſi ſe adſcribit, multusq́; eſt in limo laudando, de qvo ita erumpit Thuſt du den Thon/auch geſang verſtahn/ So biſt du warlich ein weiſſer Mann. Item: *etiam ex ſtercore, & limo poteſt aurum conficere.* Qvòd ſi tamen limum vulgarem intelligat (id qvod vix crediderim) procul vero abeſt. Et agnoſcit haud dubiè celeberr. *Claudeum*, qvi in eadem ſententia hæret, proceſſûs ſui imbecillitatem. In proceſſu operis & coloribus ſe conſeqventibus ſtudioſè delineandis fideliter occupatur *Aqvarium*, & errores in operando per imprudentiam commiſſos ita ſtudet emendare, ut de novo incipere non ſit ne-

ceſſum. *Jo. Chryſippus Fannianus*, diligens, & eruditus ſcriptor agnoſcit ſe ex purgato plumbo, itẽ ex cinnabari vulgari poſſe ſolẽ elicere, an cum fructu viderit expertus. Conatur autem perſvadere, metamorphoſin ope ſalis cujusdam fuſilis procurari; qvod ut non de nihilo eſt, ita ſalem illum naturæ metallicæ eſſe oportet, alioqvin hebeſcet vis ejus, nec metalla conſtanter ingredietur. Ex Magiſtris autem Artis eſſe hunc *Fannianum*, nullum ex ſcripto ipſo iudicium eſt.

XLVIII.

Elucidarius Chriſtophori Pariſienſis inter generalia ſe Antiqvorum præcepta continet, unde parum lucis accedet tyronibus: Minus adhuc ex *Elucidario Broteffers*, qvi non eſt niſi farrago ex variis ſcriptoribus ſine magno delectu conſarcinata, præcipuè ex *fratribus Roſeæ Crucis*, unde promiſſa magnifica exſculpes prætereaqve nihil. *Lucas Rodargyrus* ficto nomine ita appellatus, ante hos centum annos de *ſolutione Philoſophicâ* ſcripſit, non inficetè qvidẽ ſed nec Antiqvis Philoſophis per omnia congruenter. Vult enim menſtruum Philoſophicum per vegetabilia reddi fortius; vult circa finem operis, aliâ viâ incedendum, qvàm optimus qviſqve hactenus inceſſit. De coctione, & ponderibus ſic ſatis examuſſim loqvitur. Verſus ejus rotundi ſunt, & ita comptè diſerti, ut ab imperitioribus cenſeri non difficulter poſſint omni ex parte veraces.

XLIX.

Jo. Picus Mirandulanus ſcriptum eruditum de Auro reliqvit, naturam ejus, & qvæ iſtuc ſpectant, ex Auctoribus, & proprio ingenio, magno apparatu declarans, legiq; meretur tyronibus in Artem primum introducendis. Poſt eum legatur *Theobaldus ab Hoghelande*, qvi de difficultatibus Chemiæ, ex ſuâ, aliorumq; experientiâ nervoſè diſſerit. Neutrum tamen inter *Adeptos* [qvos vocant]communis fama collocat. Laudant docti in hoc genere *Gerh. Dorneum, Penotum, Libavium, Gaſtonem Dulcem, Kelleum Anglum, Edm. Deanum, Dienheimium, Laurentium Venturam, Barnardum, Lagneum*, alioſq; ejus cenſûs plures, ut ſtrenuos inqviſitores, & diuturnos Pſyches noſtræ procos, ſed ut Magiſtros neqvaqvam. *Dorneum* in ſuo *Vitriolo* infructuoſè conſenuit; *Barnardum*, cùm tandem

dem ſciret, ſe nihil adeò ſcire, hortatur Philo-Chemicos, *ut quàm primùm lapidem invenerint*, eum Principi Mauritio, & ordinibus General. Belgii offerrent, ſcilicet egregiè memor Philoſophici ſacramenti. *Penotus* etiam noſocomio Helvetico immortuus eſt. *Nicolaus Niger Happelius*, auctor *Cheirogogia Heliana*, item *Diſquiſitionis de Heliâ Artiſtâ* plus ex diligenti librorū lectione viſus eſt ſapuiſſe, quàm ex Vulcani ergaſterio; unde quæ in experimenta adducit de Mercurio ferri, plumbiq;, omnia irrita ſunt, nec in manu oculati Magiſtri fidem ullam inveniunt.

L.

Aureum Vellus Guil. Mennens, puro ſpeculatori probari poteſt, blanditurq; inexpertis; ſed qui veracium ignium judicia conſulunt, rident omnia alia, facileq; intelliguntur ea, quæ in Rore majali, & meteoris delitescunt, non eſſe ejus acuminis, & vivacitatis, ut metallorum penetralia ingredi, aut in iis cum fructu durare poſſint. Et tamen *Mennens* ex ſacris, ex profanis multa aggerat, & ſpecioſè colorat, ut gratiam opinioni ſuæ conciliet. *Du Nuyſement* libro, *de vero ſale Philoſophorum* multa hinc inde diſputat de ſpiritu Mundi Univerſali, cujus radicem inveſtigat in äere, ſed nimis ſubtiliter in äere piſcatur, cùm id Natura pedibus quaſi noſtris ſubjecerit, quod ille ex ſublimi inſtituit captare. Mentiuntur talia veritatis ſpeciem, præſertim apud ſimplices contemplatores; ſed ubi ad praxin ventum eſt, ſperantem ludificantur. Licet enim non malè dicantur *radices metallorum volitare in äere, corpora eorum quieſcere in terrâ*, proxima tamen metallorum ſemina è tellure eruenda ſunt, cùm remota non unius Neſtoris ætate in proxima vertantur.

LI.

Henricus Conrad de Igne Magorum, deque variis ignium generibus juſto opere commentatur, ſed mirum, quòd verum illum Philoſophorum ignem nè verbo quidem attingat, & nihilominus in aliis cenſendis prolixus eſt. *Andreas Goldmayerus* Harmoniam Chemicam digeſſit, ſed quæ non eſt niſi indigeſta farrago ex variis Chemicorum ſcriptis collecta, quæ cùm plures Lapides Philoſophicos, eorumq; parandi modū [illegible], nè unū quidem rectè, & ex diſciplinâ proſequitur.

E LII.

LII.

Manifeſtatio Maieſtatis Divinæ (Offenbarung Göttlicher Majeſtät) cujus Auctor putatur *Ægidius* Guetmann/ verſatur toto opere, eoq; ſatis prolixo in explicandis tribus prioribus verſiculis capitis primi Geneſeos, in qvodum ſe ſe exercet, multa hinc inde Chemica inſpergit de metamorphoſi metallorum, nec ea inconvenienter; licet ad ipſam praxeos methodum ſpecialiter non deſcendat. Sed qvia in illo *Opere* varia alia ingeruntur, eaq; in ſcholis Theologorum non ubiq; toleranda, nemini Candidatorum uſum ejus diuturnum ſvaſerim. Idem propemodum eſto judicium de *Operè Jac. Böhme*, Philoſophi, ut vocant, Teutonici, qvod *Myſterium magnum* inſcribitur, ubi de Chemicis varia hinc inde inculcat, ſed opinor, ex nudâ Contemplatione; nam in praxi minus peritum fuiſſe, vel id judicio fuerit, qvòd *in Epiſtolâ ad Amicum*, excuſâ Amſtelredami apud Betke, reſpondet cuidem diſcipulo ſuo, putare ſe integros ſex reqviri annos ad opus ab initio ad finem usqve abſolvendum. Nec adhuc conſtat, qvenqvam ex lectione ſive *Guetmanni*, ſive *Böhmij* ad intima artis pervaſiſſe.

LIII.

Iohannes Thornburg, Epiſcopus Vigornienſis, in Chemicis librum ſcripſit, titulo: *Nihil, aliqvid, omnia*, in qvo ita orditur *Qvisqvis in componendo Philoſophorum lapide ad aliqvid vult pervenire, à nihilo incipiat, & ad omnia, per aliqvid progrediatur*. Scriptum pium eſt, & rationibus Philoſophicis appoſitè diſtinctum, adeo ut Auctorem in viâ Regiâ ambulâſſe non dubitem, licet fortaſſis ad complementum praxeos non licuerit pervenire, Cauſam ipſe eloqvatur: *Nemo autem judicet*, inqvit, *ex ſcriptis meis, poſſe me Philoſophorum lapidē componere. Nomen non arrogo tantū; ſed ſi placeret ſapientiſſimo potentiſſimoq; Regi noſtro Iacobo* (qvo regnante florebat) *gratioſè filiæ Philoſophiæ veniam indulgere, non obſtante ſtatuto contrà auri multiplicationem edito, tentarent procul dubio boni Viri adhuc ſub ſilentio ſecretiores, an ſcientia eorū reſponderet rei veritati, aut rei veritas ſuperaret ſcientiam*. Unam hic ſententiam ejus allegare libet, qvæ haud ſcio, an omnibus ſe probatura ſit. *Probabile videtur*, inqvit, *qvòd viſcera terræ poſt maledictionem, propter ſcel-*

imæ

imperfecta, & pro ſanis leproſa metalla plerumq; producebant. Neq; enim opinor, quòd filij Adam, niſi propter peccatum Patris, unquam eguiſſent vel ſtanno pro candelabro, vel ferro pro calcibus eqvi, vel cupro pro lebete, vel plumbo pro tecturâ domûs, non magis quam ante peccatum eguiſſet Adam ficuum foliis. Præcipuè lectori ſuo ad intima Artis plenius imbibenda commendat caput decimum *Samuelis Otreb Brimnus*, qvod & ipſum videtur ab initiato compoſitum fuiſſe, licet omnia alia vulgaris oculus ibidem inveniat.

LIV.

Parvus Agricola (Der klein und groß Bauer) Auctor *Apertæ arcæ arcani artificioſiſſimi*, plerisq; æſtimatur in Chemiâ ſummus Artifex; ſed qvæ mihi de eo dubitandi anſam præbuere hæc ferè ſunt: 1. Si è minerâ ſaturni vulgaris, aut Antimonii, etiam præſtantiſſimâ (qvò videtur inclinare) materiâ magni operis elicere ſatagit, non ſeqvitur veſtigia Antiqvorum, adeoq; extra oleas, haud dubiè, evagatur. 2. Ex epiſtolâ hujus *Agricolæ* ad Erneſtum, Electorem Coloniæ ſatis evidens eſt, ipſum ne tum qvidem, ex propria confeſſione, ultra primam materiæ veræ præparationem proceſſiſſe. Scriptam autem eſſe hanc epiſtolam trieñio toto poſt editam *Apertam Arcam*, mihi aſſeveranter concedidit Amſtelredami *Dn. Raſchius*, & ipſe in harenâ Chemicâ vetus & exercitatus gladiator. Immo ut in eodem articulo perſiſtamus, poſſeſſor. *Manu Scriptorum* veriſſimorum hujus *Agricolæ*, natione Livonus, qvi jam ab añis triginta (ùt ſcribit in *Myſterio occulta Naturæ*) totum Opus cognitiſſimum habet, agnoſcit ibidem ſe Mercurium univerſalem tantùm adhuc obtinuiſſe, nondum tamen ad optatum finem perductum. Fierine poſſe credibile eſt, ut aliqvis de totâ præparatione ſecuriſſimus totis triginta añis non ultra primas lineas progrediatur? 3. *Johannes Harprecht*, Profeſſoris Tubingenſis filius, (qvi ſub nomine filii Sendivogii latere amat) Secretarius qvondam Rigæ Baronis Cronſternii mihi totâ hyeme, anni MDCLVII adjuit, atq; in familiari converſatione faſſus eſt, ſibi eadem *Manu Scripta* parvi Agricolæ, hoc eſt, *Johannis Gueſſii*, ſive *Chortolaſſæi* ab amico Livono conceſſa, & ſæpe lecta eſſe, immò deſcripta, neq; dubitare ſe de proceſſuum veritate, materiam autem Operis Chortolaſſeani haud aliam

 eſ-

eſſe, qvàm mineram Saturni è Miſniâ aptiùs hauriendam, ſibi autẽ hactenus nullam fuiſſe occaſionẽ experiundi (ut erat ſanè id temporis in ergaſterio ignium planè hoſpes) eoq; feſtinare in Belgiũ, ut veritatem *Manu Scripti* oculatis manibus periclitetur. Qvid multis? venit Amſtelredamũ, varia ibi ſcripta edit tanqvam germaniſſimus Adeptus *de ſale Philoſophorum*, item *Lucernam ſalis Philoſophici*, &c: aſſumpto filii Sendivogii titulo; ubiqvidem piè, & ſubinde Antiqvis ſapientibus convenienter incedit, verùm an cùm illa ſcripta ederet, verè fuerit Adeptus, dubitare me non diſſimilo, non modò qvia nuper ante docimaſiam metallicam planè ignorabat, ſed præcipuè ob duas cauſas in ſcriptis ipſius adhuc obvias; qvarum *una* eſt, qvòd tradat *materiam magni Operis initio dulcem eſſe* (& hoc ſaturni minerâ indicat) *altera*, qvòd ſcribat, *crudum adhuc ſpiritum tingere licet fugaci colore*: qvæ duo Antiqvorum materiæ non congruunt. *Harprechtum* autem illa hauſiſſe ex ſcriptis *parvi Agricolæ* vel id argumento fuerit, qvod hic in *Apertâ ſuâ arcâ*: *Poſſum* inqvit, *ſpiritum ex metallis* (aut ex minerâ) *corporaliter elicito, momento tingere cuprum in aurum, ſed non conſtanter*. 4. Particulare (ceu vocant) *parvi Agricolæ* etiam ſuos patitur manes; licet enim ex minerâ ſaturni, peculiari eliciatur per ſpir. ſalis armoniaci tinctura viridis, ut reſpondeat Agricolæ interulæ viridi (Den grünen unterjuck) nihil tamen inde extorqvetur, qvod in cineritio ultimum ignis ſupplicium ſine fugâ exſpectet.

LV.

Arcanum Hermeticæ Philoſophiæ opus, editum ab eo, qvi ſub his verbis: *penes nos unda Tago*, ſe recondit, crediturq; ſenator Parlamenti Toloſani, *Don Jannes Eſpagnet*, id enim nomen ex ſuperiori ænigmate elicitur, omnium, qvos hactenus legerim, prudentiſſimè candidiſſimeq; (qvantum permittit taciturnitas imperata Philoſophis) in arcano hoc argumento verſatur, nullis diverticulis, nullis ambagibus lectorr illudens. Utrum autem *Eſpagnet* ipſe auctor fuerit hujus ſcripti, an editor tantum, in ambiguo eſt, dubitantq; Gallorum curioſi, qvibus *Eſpagnet* ſatis, ſuperq; innotuerat. Id inficiari nefas, filium *Eſpagnets* ſenioris, & ipſum *Eſpagnetum* nomine, ſani tum annorum circiter ſexaginta, ejuſdem ſenatorem Toloſanum (ut

olim

olim pater) mihi anno ſeculi labentis ſexageſimo qvarto, familiari converſatione notum fuiſſe, virum probum, eruditum, Chemicũ, & uni *Lullio* addictiſſimum, qvo nemo mortalium, opinor, *Lullium* fideliùs excuſſerat, qvòd in eo ſolo totam ſcientiam Chemicam delitеſcere aſſeveraret, ideoq; de nullo alio Chemico ſcriptore ſollicitum ſe oſtendit. Is à me privatim interrogatus, Paterne verè fuiſſet *Adeptus*? an ſcriptum ſuperius publico expoſuiſſet? de ſecundo faſſus eſt, primum autem aſſerere non ſuſtinuit. An pater, memor ſilentii huic ſtudio debiti, filio nihil revelârit, an certi nihil ſcierit, in ſuſpenſo relinqvo. Qvicqvid horum ſit, obſtrinxit nihilominus Pater ſibi Curioſos omnes inſigni beneficio, qvòd librum hunc aureũ publico aſſeruerit.

LVI.

Seqvitur alterius Galli ſcriptum (*Les oeuvres de David planis campy*) in qvo Chemica varia, *Tractatus de Auro potabili*, ſeu medicinâ univerſali, item ſchola *Transmutatoria* &c. Auctor Gallis pleriſq; ſagacioribus non admodum probatur, ut jactator nimius; mihi tamen videtur non nihil ſubolfeciſſe de vero ad Lapidem itinere, ſed in viâ medii à declinâſſe ad avia, adeoq; ſperata Heſperidum poma non decerpſiſſe. Sed & alius Gallus mihi notus, *Ludovicus du Buiſſon*, ſcrutator indefeſſus, vir multæ lectionis, qvi cùm initio famæ *de Auro potabili* ſcripſiſſet, neq; tamen in medendo ſuperaret alios Medentes, rogatus à me cauſam reſpondit, ſe *aurum* ſuum *potabile* confeciſſe ex bracteolis auri ſpiritu terræ arvorum nigerrimæ diſſolutis, ex eo autem, obſervatum ſibi eſſe, non adhibitum fuiſſe legitimum menſtruum, & hinc vim ejus medicam hebetiorem deprehendi. Poſt meliora, ceu ſibi pollicebatur, edoctus à Duce Megapolitano in arcem Strinkenburg, ad experimenta Artis ſuæ edenda benevolè invitatur: ubi, qvod fortaſſis grandia promiſiſſet, nec præſtaret, in carcere demum contabuit.

LVII.

Tumba ſemper aris Philoſophi incogniti, edita Gallicè, ſed mox in lingvam Germanicam verſa (das grab der armut nuncupata) Auctorem fatetur *Atremontium*, eqvitem Gallum, qvi cùm Hafniæ, ad dies abhinc, apud me viveret, poſt varia in Oriente itinera, ſecre-

tum

tum ſuum, qvi erat humanitate, mihi benignè communicavit, qvod & ego hic publico non invidebo. Nimirum, inſtitutum ejus hoc libro eſt, tam diu Mercurium vulgi cum auro ſubigere, toties iterum inde deſtillando evocare, donec tota auri maſſa evadat levis, ſpongioſa, irreducibilis, & ſplendore omni caſſa; cui tum affundit (mihi enim clavem charactorum ſuorum aliàs omnibus ignotam aperuit) acetum optimum ſtillatitium, illudq; tamdiu inde abſtrahit, &, cen vocant, cohobat, donec abeat aurũ in ſubſtantiam ſimilem, intrantem, tingentem. Mihi ut hæc methodus laborioſiſſima occurrit, & ab Antiqvorum ſcriptis aliena, ita tentaminibus aliorum, qvibus magis arridebit, eandem volens relinqvo.

LIIX.

Anonymi Verbum dimiſſum ſpirat indolem Veterum Philoſophorum, atqve multa adducit placitis Adeptorum ſolennia; ſed & multus eſt in alienis, & à ſcopo abducentibus. *Vincentius* Koffsky in ſuâ *Tincturæ radice* meras tenebras Ægyptias vendere apparet, ſed qvæ tamen ſubinde radiis qvibusdam lucis diſtingvuntur. Qvi hunc adit ſine lumine, & ſine lumine recedet. Scriptum traditur opuſculum hoc anno Chriſti MCCCCLXXXVIII. Sed & non ita pridem Hamburgi prodiit ſcriptum: Ein altes Tractätlein von den gebenedeyeten Stein; in qvo *Auctor* nonnunqvam, præſertim in *rhythmis*, qvaſi aliud agens, veritatem patefacit, ſæpius autem latet poſt carecta, & circumfundit ſe tenebris. *Aliud*, editum Argentorati, Eröffnetes Philoſophiſches Vatterhertz nuncupatum, etſi ingenuam magni Operis explicationem promittat, ſcientiam tamen ſuam qvaſi in vaginâ recondit, unde nemo evadat ſapientior. *Aliud*, cui titulus: das Pontiſche oder Mercurial-Waſſer der weiſen inter ſpeculationes ſe continet, nec vel ſibi, ut credibile eſt, nec aliis facem accendit.

LIX.

Introitus Apertus ad occluſum Regis palatium Philalethæ, claſſicis ſcriptis jam diu à tota Chemicorum familiâ accenſetur; eſt autẽ primâ fronte candidus, ingenuusq; diſertus ſcriptor; verùm ubi nodus ille Vulcanius de *Arcano Artis* occurrit, *geminas Dianæ columbas* oſtentat, de qvibus hodieq; ad ravim usqve diſſident Candidati, &

& qvibus ignoratis totum ædificium corruere neceſſe eſt. Sed & illa per *columbas Dianæ* via, plena eſt tædio, nec Antiqvis, immò nec ipſi *Philaletbæ*, opinor, calcata; qvod longè propior alia detur, & Antiqvis, & hodiernis Adeptis familiaris. Ubi autem illas primæ, & abſtruſiſſimæ operationis ſalebras evaſiſti, praxis reliqva *Philaletbæ* non difficulter ſuccedet.

LX.

Johannes Segerus Weidenfeld de ſecretis Adeptorum opus præclarum nuper concinnavit, & illud magnæ induſtriæ lectionisq; omnino variæ argumentum. Decretum illi, hoc ſcripto omnes veros Chemicos in ſpeciem diſſidentes redigere in concordiam; atq; ideo omnium proceſſus, etiam primâ fronte pugnantes approbat, tanqvam veros, dummodo in illis aliqvid ſpiritus vini Lulliani vel tacitè, vel explicitè reperiatur; creditq; nullum adeo dari proceſſum, in qvo is non delitescat vel ſub proprio, vel alieno nomine. Sed at hæc ipſi conceſſeris (qvod tamen vix ferent delicatius judicantes) nuſqvam docet, qvid ſit ſpiritus ille vini Lullianus, qvo genio incaleſcit, ex qvâ progerminet radice, ut proinde, qvam diu hoc ignotum eſt, menſtruum qvoq; verè univerſale ignorari neceſſe ſit. Qvin & difficile eſt creditu, ſpiritum illum Vini Lulliani innoxiè permiſceri tot aqvis fortibus, Regiis, tot lixiviis, ſalſis, acidis, ut nihil de integritate ſuâ deperdat. Circumſpectius, meo judicio Veteres, omnes ſtioaqvas fortes exterminarunt, qvòd qvemadmodum bene *Lullius* ut ſuo *Vade mecum*, non ſit bonæ matris filiolos interficere.

LXI.

Anonymus ille illuſtris, qvi *Pantaleonis* nomen induit, magnæ eruditionis, & experientiæ Roſeius, in *Biſolio* ſuo *metallico*, in *Tumulo Hermetis aperto*, & in *Alchymiſtico Examine* prodit clariſſimam in his ſacris lucem, promptum, ſubactumq; judicium, & liberrimum in cenſendo acumen. Credibile eſt, *Diſcept…ationem de Lapide Phyſico*, contra *Auctorem Tumba Semiramidis* ab eodem calamo profluxiſſe, ita iisdem principiis, fundamentisq; innititur is Scriptor, qvibus *Pantaleon*. Feſt ſcaphamſcapham appellare ſas eſt, is *Tumba Semiramidis auctor*, in qvem invehitur *Diſceptator*, magnis

caci-

excidit auſis, liqvidoq; imperitiam ſuam in Hermetico opere declarat; nec potuit fortius, generoſiusq; contundi, qvàm ab illo *diſceptatore*, hoc eſt, opinor, *Pantaleone* præſtitum eſt.

LXII.

Iohannis Friderici Helvetij Vitulus Aureus non eqvidem artificium Lapidis aut deſcribit, aut profitetur, ſed, qvod tamen ad notitiam Candidatorũ pertinet, factam ab Adepto projectionem (ut loqvuntur) ejusq; diſcurſum graphicè exponit: in qvo illud mirum, qvòd Artifex iſte tam levi negotio, tam exiguis ſumptibus, tam anguſto temporis intervallo abſolvi negotium aſſeveret. Vox ejus: *præparari lapidem qvatriduo, & id ope ſalis cujusdum cœleſtis, nec ultra novem florenos toti opificio impendi.* Qvòd ſi ejus ſtandum auctoritate, major hic magiſter eenſendus *Lullio*, qvi in *Accurtationibus* profitetur, curâ ſingulari adhibitâ, diebus triginta totam præparationem expediri. Qvòd idem potuiſſe *Chortolaſſeum* tradit hæres ejus Livonus. Sed ſi id veritati conſonum, cur idem librorum ejus hæres totis ex eo triginta annis præſtare nihil potuit? ſunt, qvi exiſtiment *Mariam Hebræam* triduo negotium potuiſſe tranſigere, immò tandem & trihorio, juxta illud vulgatum: *Maria lux roris ligam ligat in tribus horis.* Verùm haud dubiè de repetitionibus, poſt abſolutum iterum, iterumq; lapidem, hæc intelligenda. Ut ut ſit, ſat cito, ſi ſat bene.

LXIII.

Anonymi tres Tractatus de Metallorum transmutatione per *Mart. Birrium* evulgati, abundant rationibus, præceptis & monitis Philoſophicis, nec dubium, qvin ſint hinc inde de optimâ notâ. Ex aphoriſmis illis hi expendantur: *Id purum, quod in imperfectiʃmo ſale eſt, propter cruditatem ſuam in igne avolat - - - Totus ſol ſamen eſt, ubi diſſolveris - - - In tingendo pars una tincta contigua parti eſt inſtar fermenti - - - Ordo colorum determinari neqvit, qvia is varius eſt, pro varietate menſtrui perfectioris aut imperfectioris. Anonymi Cabala Chymica* Hamburgi año MDCLXXX publicata, ex arte ſublimioris Chemiæ ſecretũ ſuum perſeqvitur, gratior tamen illa provectioribus in hoc ſtudio, utiliorq; qvàm iis, qvi nondum ſine cortice natare didicerunt.

LXIV.

LXIV.

Anonymus in Lucernâ Mercuriali (neu angezündt hellbrennendes Mercurial Liecht) Errores ſuos anteactos ingenuè depingit, ut tyrones à ſimilibus præcipitiis abſterreat, ſed ubi ventum eſt ad cardinẽ rei, circumcidit præcipua, non invidiâ, ſed amore ſilentii Philoſophici. Nec qvisqvam etiam facilè divinaverit, qvid illa ejusdem ſibi velint: materiam jam puram tradendam eſſe qvatuor ſpiritibus igneis, futuris per biennium ejusdem cuſtodibus. *Cyrus refrigeratorius Jeruſalemitanus* multa promittit magnificè, ſed qvo tendat ampliſſimis illis promiſſis, ignotum non modò aliis legentibus, ſed forſan & illi ipſi. *Radius Chemiæ Anonymi* totus in eo eſt, ut liqvorem Alkaheſt vel conficiat, vel commendet: cujus tamen an verus ſit poſſeſſor, ex hoc ſcripto neqvaqvam conſtat. Et verò faceſſe ad Lapidem tamen conficiendum is liqvor non deſideratur.

LXV.

Fridericus Gessler in ſuo *Auro potabili* vult genuinum ſolis menſtruum ex rubrâ qvadam terrâ, ſive *aretz* præparandum eſſe; per terram autem illam rubram ſive bolum rubentem intelligat, ſive (ut ſuſpicio eſt) vitriolum in calcem rubicundam peruſtũ, opportunũ ſolis radicibus intimis aperiendis menſtruum non miniſtrabit, qvia heterogeneum neqvaqvam diſſolverit homogeneum, qvippe natura non gaudet niſi ſuâ naturâ. *Anonymi particulare ex universali* procedit ex Mercurio per terram aliqvam rubram (an colcothar) in ſtatum fixum transformato. Neq; negare fas eſt ſimili Mercurio vim ſuã in morbis, ſed in cupellâ procul dubio conſtantia illa evaneſcet. *Vera fundamenta Chemiæ* anno MDCLX editâ parum inſtruunt ſitientem veritatis animum, parum tangunt nervum difficultatis, licet aliàs variè, nec indoctè de Lapide, atq; liqvore Alkaheſt philoſophentur.

LXVI.

Anonymum Mercurii caducei (Zweifacher Schlangenſtab) Auctorem orgyis myſteriorum Chemicorum initiatum fuiſſe, non difficulter adducor ut credam; ſaltem ita opportunè de materiâ, de toto opere ſermonem inſtituit, ut in theoriâ probè ſubactum eſſe oporteat, de praxi ejus nihil definiero. Pænè omiſeram *Anonymum de principiis naturæ, & artis Chemicæ*, Geiſmariæ luci publicæ

F ex

expoſitum, qvi licet diu hæreat in elementis, non deſinit tamen arcem rei ſubinde invadere, & puteum hunc Democriti attentè ſcrutari. *Helmontium*, colloco inter argutos qvidem, & nobiles Philoſophos (ut Mercurio diaphoretico, coralliatoq; felicem) ſed inter Roſcios magnæ Artis neqvaqvam, qvòd & ipſe ſe ag[illegible] ſcat in frugiferâ illâ metamorphoſi metallorum Hermeticâ hoſpitem fuiſſe, & totus liber ipſius perſvadeat idem, utcunq, beneficio liqvoris Alkaheſt medicinam, poſt Paracelſum locupletârit. Sunt nihilominus, qvi ſuſpicantur *Helmontium* nunqvam propriis manibus hunc liqvorem præparâſſe, ſed poſſediſſe ab alio præparatum, adeoq; graviter alicubi conqveri, lagenam, qvâ Alkaheſt continebatur, ſibi furtim ablatam fuiſſe.

LXVII.

Phœnix Adropicus de morte redux Anonymi, qvantum ex caliginoſâ ejus delineatione licet expiſcari, ex rubrâ qvadam terrâ per validam deſtillationem oleum qvoddam γαλακτῶδες exprimit, & poſtea oleum rubicundum (an & hîc colcothar locum habet?) qvo imbuit ſcobem ſolis & lunæ, ſovetq; blando calore, donec conjungantur, immò figantur. Et hæc qvidem parum verſatis in hâc palæſtrâ non difficulter perſvadentur, ſed cùm olea ejusmodi bolis expreſſa conſtanter ſociari auro, ob naturæ utriusq; diſcordiam, neqveant, vereor ut theſaurus ille tranſeat demum in carbones. *Alterius Anonymi Phœnix* Philoſophic. in perveſtigando Artis ſecreto ſpem ſuam videtur in aqvâ pluviâ collocare, qvo eventu, viderit ipſe. Ego qvi ex eadem ſalem cubicum, & rubicundiſſimam tincturam oleoſi generis ſæpe extraxi, argentum exteriùs aureo colore inbuentem, ingreſſum tamen ejus in metalla, licet poſt longas decoctiones, nunqvam potui obſervare. Qvod idem judicium eſto de rore majali, cæterisq; in äere natantibus liqvoribus. *Johannis Riſtij Phœnix Philoſophicus* Hamburgi editus, anno MDCXXXVIII. magis adeo concinnatus videtur propitiando facundiſſimi Poetæ genio, qvàm inveſtigandæ Artis hujus ſinceritati; ta qvæ de cucurbitâ ex oſſe balænatio confectâ, & ſucco cancrorum, ſcobo chalybeâ, & ſilicibus imbutâ commentatur, ad captandum ex ſublimi ſpiritû univerſale, olent ſvavē ad irridendos ſtolidos fabellam.

XLVIII

LXVIII.

Joh. Chriſtophorus Steeb in *Elixire ſolis per dulcem liqvorem* comparato, recipit (qvæ verba ejus ſunt) magneſiæ ſolis rubicundiſſimæ partem unã, Mercurii Philoſophici partes duas, hæc jungit ad aram Vulcani, &c. Sed qvid hîc intellectum velit per *magneſiam ſolis*, per *Mercurium Philoſophorum*, oppidò ambiguum eſt. Non prætereundum hîc *Vellus aureum Möglins*, in qvo potiſſimum agit de Auro potabili, cujus natales ſint aurum, & terra rubra. Si hariolari liceret, putarem, à *Mogline* intelligi mucilaginem illam, qvæ rubicundâ facie, aqvis ſtagnantibus, æſtate fervidâ incumbit; ſed cùm neq, exercitatiſſimæ dextræ *Kunckelius*, nec alii in Artis operibus probè ſubacti ex illâ maſsâ aliqvid potuerint elicere, qvod intimam ſolis texturam diſſolveret, vero ſimillimum fuerit, nec fortunam *Mogline* aſpirâſſe faventiorem.

LXIX.

Hugimus à Barmâ in *regno Saturnii* Arcanum Hermeticum ita depingit, ut adyta ejus præcipua videatur penetrâſſe. Inter alia: *Mercurius* noſter, *inqvit*, *mollia indurat, dura mollit, volatilia fixat, & fixiſſima volatilia reddit, viva mortificat, mortua vivificat, ac reſuſcitat humida ſiccat, ſicca humectat.* Hunc qvi ſibi reddiderit obnoxium, haud dubius eſt Hermetis antiqvi hæres. Interea *arcanum* ejus *cœlleſtinũ*, qvod ita liberaliter publico communicat, vix multos inveniet imitatores, propter & diuturnum in laborando tædium, & ſuſpicionem imperfectionis, qvòd in præparatione deſideretur enucleat o liqvoris Alkaheſt, cujus unius miniſterio, ſecundum *Helmontium*, Mercurius debitam hic conſtantiam addiſcit.

LXX.

Johannes de Monte-Snyders in ſuâ *Medicinâ univerſali* id potiſſimum agit, ut metalla per mineralia deſtruantur [hoc eſt, ut impurum eorundem ſulphur, operi noxium removeatur] & poſt deſtructionem ope butyri Reguli Antimonii reviviſcant in ſtatum, & vitam meliorem. Deſtruit autem eâdem pulvere illo ſolenni Paracelſico, (qvem *verbenas adols* vocant) qvi recipit tartari partes duas, nitri qvatuor, ſulphuris octo. Proceſſum totum, ex ore *Monte-Snyders* exceptum graphicè delineat *Kenelmus Digbaeus* in *ſecretis* ſuis jam in ſcripto poſthumo luci publicæ expoſitis. Et qvidem verè

rè inter Adeptos cooptandum eſſe *Monte Snyderum* plures exiſtimant, inq́; iis celeberrimus Aqvisgranenſium Medicus, *Dn. Blondellus*, qvi mihi fruſtillum auri ab eodem Aqvisgrani confectum una communicavit, addito oculatorum Aurifabrorum, qvi metamorphoſi adfuerant, teſtimonio. Ego qvi nec qvicqvam *Monte-Snydero* per me, nec amiciſſimo Blondello detractum velim, putârim Artificem qvidem eſſe *Monte-Snyderum*, ſed vix noto illo proceſſu veſtigia Antiqvorum in magno Opere ſignata eſſe ſecutû, utcunq; particulare qvoddam fortaſſis naturæ hoc pacto extorſerit.

LXXI.

Fons fontium Arcani Naturæ aperti, qvem *Anonymus* Germanus anno MDCXXVIII publici juris eſſe voluit, ſic ſatis aptè, ex diſciplinâ Veterum, ſe explicat, adeo ut non difficulter credam intima Artis penetralia eidem patuiſſe; id qvod & ipſe non obſcurè præ ſe fert. *Johannis Ochenus Helbigij* ſcientiæ Chemicæ, *Introitu in verum, & inauditum Phyſicam*, aliisq́; ſcriptis Orbi literato oſtentatæ famam, cùm ampla, & magnifica eſſe cœpiſſet, oppidò imminuit *Anonymus*, retexendo Arcanum ſecreti ejusdem ſymbolum, *Vis aliena teſſa*, in ſententiâ hanc Latinâ: *Eſſentia Salsva*; qvæ Antiqvorû unanimi de Lapide opinioni neqvaqvâ reſpondet, licet eorû nonnulli, inq́; iis *Morienus* videri poſſit iſtuc collineâſſe, cùm aliud prorſus intuens ita ſcriberet: *Materia hæc, ô Rex, in te eſt, immò à te capitur.*

LXXII.

Theodorus Mundanus epiſtolâ, *de qvintâ Eſſentiâ Philoſophorû*, ad illuſtrem Archiatrum Britannicum, *Edmundum Dickinſon*, ex multis ibidem ſignatis veſtigiis colligitur verus ſine controverſiâ Magiſterii Philoſophici poſſeſſor; ſed ita per ambages & diverticula incedit, ut circumſpectum eſſe oporteat, qvi, ubi ſeriò, ubi ſimulatè loqvitur, poſſit internoſcere. Neq; enim ut jacent, intelligenda ſunt, qvæ prolixe affert pag. CLXXXXVII. ſeqv qvæq; ad infinitos, immò eos ſupervacuos labores aperiunt feneſtram. Interea vel ex hoc ungve leonem æſtimamus, ſed qvi ungvê ſuû callidè tegit, qvoties propter inſidiatores neceſſe eſt Vir cæteroqvin maturus judicio, pietate gravis, & ab ineptiis ſeculi alieniſſimus.

LXXIII.

Wilhelmus Schröter, Baro, & ſocius ſocietatis Regiæ Anglicanæ

ſanæ, in *Inſtructione ſuâ neceſſariâ de Chryſopœâ*, ſatis declarat ingenium locuples, ſenſus argutos, experientiam omnino variam, ſed in ſinum intimum Naturæ metallicæ ſe admiſſum, qvâ eſt ingenuitate, Lugduni in Batavis mihi olim cognitâ, nusqvam ſuſtinui ei profiteri. Meditationes qvidem ſuas de ſubjecto magni operis hinc inde proponit, ſed qvas nemini deſiderat obtrudere. Qvæ de Wagnereki artificio inſpergit, mihi qvidem ferè perſvadent, Wagnereckium in progreſſu operis rectam inſtituiſſe viam, ſed principio non ſatis ſollicitè purificâſſe materiam, atq; inde ſecutam in projectione infirmitatem.

LXXIV.

In nucleo Alchymiæ, Irenæi Philoponi Philalethæ via illa, qvam calcavit in *Introitu Aperto* ipſius anteceſſor Philalethes, aperitur, munitur q; uberius. Hanc autem initio operis, mille faſtidiis, longoq; obſeptam eſſe labore, non potuit diffiteri primus Philalethes. Sed ſi qvis ſemel primos in hac viâ progreſſus fecerit ſalutares, in praxi poſtea ſine magno ſudore verſabitur. Interea, varia addidit hic *Irenæus* diligentiæ ſingularis argumenta, ut: *uni libra Mercurij in projectione non decedere niſi ſcrupulum unum*; id qvod facilè oſtenderit, non eſſe tantum aqvoſæ humiditatis, aut fæcum arſenicalium in Mercurio, qvantum Auctores qvidam prædicant; *Item, pondus jovis cingendo creſcere, excluſo aere, qui in poris ejus antea continebatur: Solem affuſâ tincturâ viſum ſibi abiiſſe in vitrum album, quod permiſtum aliis metallis pondus ſolis expedit, non colorem, &c.*

LXXV.

La vera Dichiaratione di tutte le metaphore, ſimilitudini, & enimme, degl' Antichi Filoſofi Alchimiſti, &c. per *Euangeliſtam Qvattrami* Venetiis A. MDLXXXVII excuſa vix aliud eſt, qvâm perpetua in ſpurios ſeculi ipſius Chemiſtas invectiva: pauca enim de verâ metallorũ naturâ Philoſophicorũ attinguntur, & ea non qvidem inutilia, ſed ad conciliandũ in magno opere lumen parũ profutura. *Nuova Minera d' Oro* di *Flavio Girolami*, Venetiis A. MDLXXXX edita, in eo præcipuè verſatur, ut majeſtatem, veritatemq; Artis Chemicæ ſtrenuè vindicet, id qvod etiam diſertè, eruditeq; exſeqvitur Scriptor variæ, vaſtæq; lectionis, nec à rationibus Philoſopho dignis

impa-

imparatus; qvi tamen operi praxeos vix manum admovit, ipſe, contentus dignitatem Artis primariæ pro virili propugnâſſe.

LXXVI.

Lux obnubilata ſuapte naturâ refulgens, de lapide Philoſophico (qvem *Anonymus* vetuſtior verſu Italico expreſſit, recentior *Anonymus* illuſtravit commentariis, Venetiis A. MDCLX) paucis qvidem ſed efficacibus aphoriſmis docet, ſe plenam Artis cognitionem aſſecutum eſſe; qvam tamen ex conſvetudine Artificum & celat ſimul, & ſimul revelat. *Breve Teſoro Alchimiſtico Joſephi Maroni*, Venetiis A. MDCXLIV, evulgatus, hæret in particularibus, ceu vocant, iisq; maximam partem incertis, & exſpectationi non reſpondentibus. Nec aliud ferè judicium ferendum de *Lapide Lydio Naturæ Aureæ*, qvem ſcripſit A. MDCLXIX *Sersimonius*. Laudatior *Juſtinus Puſtevinec*, qvi licet præcipuè ſtylum adverſus Sophiſtas convertat, circa finem tamen opuſculi, de veritate Magiſterii & veſtibulo Operis ſobriè, & ex Arte diſſerit.

LXXVII.

Ludovicus de Comitibus, variis ſcriptis Chemicis inclutus, & Venetiis mihi olim familiaris, multa mecum de ſecreto Hermetico diſputavit, candidè, humaniter, doctèq; omnia, ſed ex qvibus tamen exſculpere non licuit, ipſū ultra theoriam in hoc genere proceſſiſſe. Accedebat jam tum Viro optimo fatale malum, cæcitas, absq; qvâ fuiſſet, meditationes ſuas fortaſſis ad praxin provexiſſet metam. Liqvorem *Alkaheſt* viſum ſibi aliqvando profeſſus eſt, ſed alienâ manu præparatum, adjiciens, encheirēſin ejus laborioſiſſimam eſſe, præparari ex Mercurio dulci vel trecentis ſublimationibus fatigato, & poſt in cellis tandem in liqvorem fatiſcente: totam conficiendi legem à ſe communicatam eſſe Dn. *Varbol*, Ducis Neoburgenſis Archiatro, eumq; in eo eſſe, ut rem experimento, permittat.

LXXVIII.

Petri Arlenſis de Scudalupiſcopus præ ſe fert non levem in his ſacris experientiam, ſed ex qvâ nihil adeo hodie proficies, ita Parentis experimenta caſtravit filius, ſucceſſor imperitus, de qvo diſertiùs ſcribit celeberrimi *Dan. Georg. Morhofii Polyhiſtor*. *G. Clauderus methodum conficiendæ Tincturæ Univerſalis* non ita pridem ſcripto

pea conſignavit, docto qvidem illo, & candido, ſed cùm certam argillæ ſpeciem pro genuino Magiſterii ſubjecto agnoſcat, mentem tabulæ Smaragdinæ non ſatis liqvidò aſſecutus eſſe videtur. Niſi forſan credere oporteat, Virum celeberrimum magis adeo ita ſcripſiſſe, ut peritorum experiretur judicia, qvam ut in eam ſe conſtanter ingreſſi ſententiam teſtaretur. Ad ſummam, qvicqvid ex ejusmodi argillis (qvarum non paucas ad examen vocavi) exprimitur, vel fugax eſt in igne, vel cadaveris inſtar metallis fuſis non permiſcetur, ſed obiter tantùm incumbit, qvod contra ingenium veri ſubjecti eſſe qvivis animadvertit.

LXXIX.

Magni Philoſophorum Arcani Revelator nuper adeo Genevæ in hanc ſcenam prodiit, ſed pauca ita revelat, ut lectori veritatis avido uſui, aut luci eſſe poſſint; qvin & habet aliqvid rhapſodiæ ſimile, unde lectionem ejus tyroni puto infrugiferam. *Item Philoſophia Claudy Germain* novo inſtituto ad Mercurium Arſenici, tanqvam ſacram anchoram confugit, illo in ſubjecto certū Artis magnæ principium latere exiſtimans. Nobis autem iſte arſenici Mercurius (qvi non difficulter elicitur) nihilo generoſior eſt vulgari, qvicqvid etiam de Imp. Caligulæ experimento tradat *Plinius*. Etſi ſeriò ita arbitratur *Cl. Germain*, cur non perſtitit in Opere, etiam à morte Reginæ Poloniæ? [cui manum in operando locaverat] ſed nimirum arſenicum & Sibyllæ, & Antiqvorum aliorum, deſignat non fugax illud minerale, ſed *ἀρσενικόν τι*, hoc eſt, maſculum qviddā, qvod Mercurium ſive vulgi, ſive corporum cogat in obſeqvium.

LXXX.

In infinitum propemodum excurreret diſſertatio, ſi vel ad omnes, qvi ſecreta ejusmodi pollicentur, ſe ſe diffunderet, vel unà iatro-Chemicos, *Hartmannum*, *Crollium*, *Libavium*, *Schrōderum*, *Begvinum*, *Glauberum Minſichtum*, *Zwelferum*, *Rolfincium*, *Glaſerum*, *Feburium*, &c. complecteretur: qvorum induſtriam, ut in ſuâ palæſtrâ laudabilem meritò commendamus, ſed unà putamus, hos omnes plus temporis collocâſſe in extorqvendis naturæ per violentiam ſuis dotibus, qvàm in genuina ejus virtute modeſtè & ſvaviter elicienda. Unde ſatis appoſitè *Sendivogius*: *Si hodie*, inqvit

reve-

reviviſceret ipſe Philoſophorum Pater Hermes, & ſubtilis ingenii cum profundiſſimo Raymundo Lullio, non pro Philoſophis, ſed potius pro diſcipulis à noſtris Chemiſtis haberentur; neſcirent tot hodie uſitatas deſtillationes, tot circulationes, tot calcinationes, & tot alia innumerabilia Artiſtarum opera, quæ ex ipſorum ſcriptis hujus ſeculi homines invenerunt, & excogitârunt. Unicum tantum nobis deeſt, ut id ſciamus, quod ipſi ſecerunt, Lapidem ſcilicet Philoſophorum, ſeu Tincturam Phyſicam.

LXXXI.

Coronidis loco id unum nunc addendum eſt, ut qvibus peculiaris Numinis æterni providentia Dianam hanc nudam ſpectare dedit, peculiari etiam ſanctimonia vitæ cæteris mortalibus præluceant, memores dirarum Philoſophicarũ, ſi cuiqvam indigno Eleuſinia hæc ſacra aperiant. Audiatur *Roſarium Philoſophorum: Qui revelat*, inqvit, *ſecretũ Artis, maledicetur, & morietur apoplexiâ.* Nec mitius *Lullius* in practicâ: *Sub anathemate poenâ*, inqvit, *prohiberis, ne alicui diſcooperias, nam à Deo maledictus eſt, qui diſcooperit. Et ideo Philoſophi ſic celaverunt, &, Deo dante, celabunt futuris temporibus.* Iterum *Lullius* in *Teſtamento noviſſimo: Ne theſaurum*, inqvit, *indignis diſpergas, ne DEus judicium à te depoſcat.* Tandem & *Idem* in *Theoriâ: juro tibi*, inqvit, *ſupra animam meam, quòd ſi ea reveles, damnatus es, nam à Deo procedit, & ei debetur.* Eodem modo fulminat *Aquarium Sapientum: Si*, inqvit, *cuiqvam indigno, aut impio Arcanum revelaverit, æterna ſalutis faciet jacturam.*

Tantum.